

המחנות העולים

**מהלך משותף לתנועות הנוער והמשרד
להגנת הסביבה להטמעת נושאי קיימות
וסביבה בהכשרת שדרת ההדרכה**

יוני 2010

”חינוך לקיימות הוא חינוך לשני ערכים מרכזיים: ראייה חברתית ארוכת טווח המשקללת את העלויות של היום מול המחירים של מחר ונכונות להקרבה עצמית בין-דורית המפנימה את ההנחה כי לדור הנוכחי יש מחויבות ערכית ומעשית לדורות המחר. באימוץ החינוך לקיימות כחלק בלתי נפרד ממערכת החינוך אנו מצהירים על מחויבות העוברת מדור לדור להשאיר לבאים אחרינו עולם שטוב לחיות בו.”

מתוך מכתב שרת החינוך, יולי תמיר, למנהלים ולמורים בנושא חינוך לפיתוח בר-קיימא/2008

"בעוד אחת הגישות הפופולאריות בתחום השמירה על הסביבה וחינוך לקיימות היא "הצילו את העצים", אנו בתנועת המחנות העולים עסוקים ב- "חנכו את האדם". עמוק בתוך הנחת העבודה התנועתית ניכר כי אדם מחונך הרואה עצמו חלק מהחברה, מעריך ואוהב את ארצו ואחראי עליה יהיה גם כזה שמציל את העצים, לעומת זאת ההפך הוא לא בהכרח נכון. אדם העסוק בלהציל את העצים לאו דווקא גוזר מכך באופן ישיר התמודדות על האדם בעולם. התנועה רואה בבעיותהסביבה הלאומיות והעולמיות תסמין של השבר החברתי אנושי, בדומה למלחמות, תופעת הפליטים וכו'.

בהתאם לתפיסה זו הטיפול בבעיה צריך להיות כחלק מתנועה כללית השואפת לשינוי מקיף בחברה ולא תנועת "תחום" המטפלת בתסמין פרטיקולארי אחד מיני רבים. תנועת המחנות העולים מחנכת את חניכיה להכיר את מציאות הצריכה הבעייתית הקיימת בחברתנו. זוהי מציאות בה החיים הופכים את הכל למיידני ולמלאכותי.

חיים הנמדדים במושגים של סיפוק הצרכים מהר, כאן ועכשיו בלי קשר למה שיהיה מחר. צריכת "אינסטנט" כמוטיב מרכזי בחיים היא גם כזו הממלאה את פחי האשפה שלנו בפלסטיק שאינו מתכלה. אל מול תרבות הצריכה אנו מעמידים תרבות של יצירה המקנה לחניך כלים ליצור את תרבותו ועולמו תוך התפתחות אישית וע"י בניית מיומנויות חברתיות, לימודיות ואומנותיות. תרבות שבמרכזה הרצון לחדש, לעצב את האישיות באופן מקורי עם חברים בקבוצה, ולא תרבות שבה עולמו התרבותי של האדם הוא עולם פאסיבי העסוק בספיגת קודים ממוסחרים. על מנת לחדד, נוכל לראות את השתנותו של מושג הכיף/הנאה בכל אחת מהתרבויות. בתרבות הצריכה, הכיף הוא לקנות חדש מן המדף. ואילו בתרבות היצירה כיף הוא משחק חדש בקבוצה התנועתית שאת חוקיו וגבולותיו החניכים מעצבים. בתרבות הצריכה כיף הוא ללכת למופע חדש שזה עתה עלה לבימות, ואילו בתרבות היצירה כיף הוא להעלות הצגה על החוג התנועתי בחג התנועה המתקיים בכל פתיחת שנת פעילות במחנה. "

נכתב במהלך תהליך למידה של מחלקת הדרכה הנוגע בחינוך לקיימות

תוכן עניינים :

5	הטיול ככלי חינוכי סביבתי – מרכז תנועה תשס"ח
6	פעולות המחנות העולים בנושא הגנת הסביבה וחינוך לקיימות בקיץ תש"ע
7	המשולב – הדרכה מס' 1 : הכנרת ובעיית המים הדרכה מס' 2 : שימוש ביתי במים ומצב הכנרת
8	המשולב – הדרכה מס' 3 : מצב המים בכנרת
10	המשולב – הדרכה מס' 4 : פתרונות אפשריים הדרכה מס' 5 : הפרטת חופי הכנרת
15	המשולב – הדרכה מס' 6 : ביגו מים
16	המשולב – הדרכה מס' 7 : חזון העצמות היבשות
17	קורס מדריכים : פעילות מס' 1 : פעולת מחנאות בסיסית
23	קורס מדריכים : פעילות מס' 2 : פעילות תרבות הצריכה
26	קורס מדריכים : פעילות מס' 3 : תרבות הנוער של היום
28	קורס מדריכים : פעילות מס' 4 : ציונות, חברה סולידרית וצודקת
35	קורס מדריכים : פעילות מס' 5 : הטיול התנועתי
40	קורס מדריכים : פעילות מס' 6 : פעילות סביבתית במהלך הטיול

הטיול ככלי חינוכי סביבתי – מרכז תנועה תשס"ח

הטיול הוא הכלי המרכזי שלנו לחיזוק אהבת הארץ. בטיול אנו מרגישים חיבור לארץ ושייכות אליה. המפגש עם שביליה מזכיר לנו שהארץ הזו היא ביתנו. בימינו קיים פיתוח ברגש הלאומי, קולות פוסט-ציוניים נשמעים שוב ושוב ותחושת תלישות ממלאת את החברה. הריחוק, שנוצר בין העם והחברה בישראל לארץ ישראל, הוא גורם משמעותי בטשטוש הזהות הישראלית. מול מגמות אלו אנו מאמינים שיש צורך לחזק את השורשיות והיחס לארץ ומבינים כי הטיול הוא כלי מרכזי לכך. בטיולים החניך חווה לימוד שלם של הארץ על חבליה השונים, נופה, אנשיה ומגזרי האוכלוסייה השונים שבה וכן את עברה. הוא מבין את דרישותיה של הארץ, חולם ויוצר מתוך ההיכרות עימה. רק מי שמכיר את הארץ יודע כיצד לחיות בה.

אחד מעמודי התווך של הטיול התנועתי הוא המפגש של חניך עם הטבע הארצישראלי. לטבע מגוון צבעים, קולות, מראות וחושים, אשר מעוררים בחבר התנועה סקרנות ומאפשרים פתיחות ושלמות. אורחות החיים השונים, שמחייב הטיול הנודד והמפגש עם הטבע מעודדים עצמאות ואחריות. הטיול התנועתי מציב את חבר התנועה כפי שהוא אל מול הטבע ואל מול חבריו לחוג ולתנועה. זאת על ידי ניתוק מהיומיום הטכנולוגי, הצרכני והמנוכר.

(מתוך החלטות שהוחלטו על ידי חניכי השכבה הבוגרת)

פעולות המחנות העולים בנושא הגנת הסביבה וחינוך לקיימות בקיץ תש"ע

דף ריכוז:

טיול המשולב:

טיול נחלים בו חמישה ימים ברמת הגולן ובכנרת. הטיול מיעוד למסיימי כיתות ח', ומשמש כראשית שנת ההכנה לקראת משימת ההדרכה במחנות העולים. בטיול מתחילה הכשרת המד"צים העתידיים.

דרכי פעילות:

א. שלושה בקרים המיועדים לפריצת שביל סובב כנרת, כולל ניקיון השביל, ושתילת בוסתן לאורכו. כל בוקר יוקדש לארבע שעות עבודה – סה"כ 12 שעות.

ב. פעילויות בנושאים הבאים:

- הדרכה כללית לפתיחה: מים, כנרת, חסכון ואחריות, בין מים לנחלי הארץ.
- מצב המים בכנרת
- פתרונות אפשריים לבעיית המים בישראל
- טיהור מים
- הפרטת חופי הכנרת (שעה)
- ביגו מים – חסכון במים
- חזון העצמות היבשות, ביטויי מים בשפה
- אורך כל פעילות – חצי שעה.
- סה"כ – 3.5 שעות.

קורס מדריכים:

קורס בן עשרה ימים שנועד להכשיר את מדריכי השכבה הצעירה. בין המטרות המרכזיות של הקורס הינה תפיסת החברות בתנועה ציונית סוציאליסטית חלוצית ובחירה בהדרכה ככלי להתמודדות על החברה הישראלית ודמותה.

דרכי פעילות:

- א. לינה ביער לביא – בישול על מדורות, לינה בשטח, יציאה לטיול באזור היער.
- ב. **פעילויות בנושאים הבאים:**
- מחנאות ושדאות
 - תרבות צריכה – מצריכה ליצירה
 - תרבות הנוער וחינוך לערכים
 - ציונות
 - הטיול התנועתי
 - פעילות בנושא צריכה, מיחזור, חשיבה המעודדת לקיחת אחריות סביבתית והגינות בין דורית.
- אורך כל פעילות שעה וחצי-שעתיים.
- סה"כ – 9-12 שעות.

המשולב

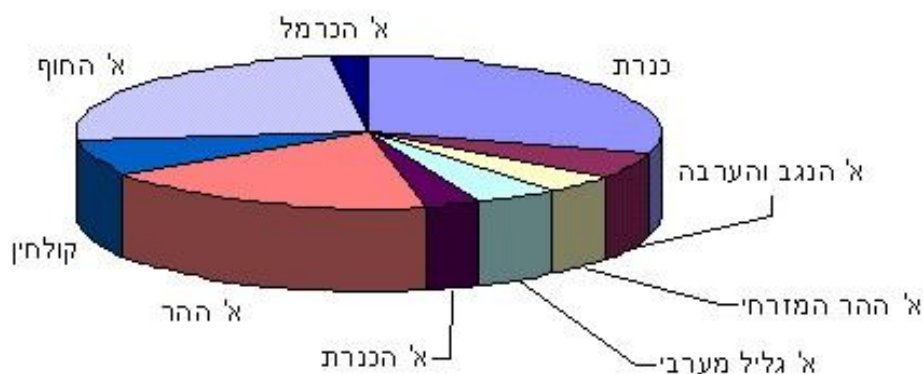
הדרכה מספר 1 : הכנרת ובעיית המים

רקע:

לפי נתוני הלמ"ס בשנת 2009 הוצאו 2,072 מליון קו"ב מים בסה"כ. החקלאות מוציאה 1186 מליון קו"ב מים בשנה, משק הבית והמשק הציבורי ביחד מוציאים 767 מליון קו"ב מים, התעשייה מוציאה 119 מליון קו"ב מים. מנתונים אלו ניתן להבין שהמשק הביתי בישראל משתמש בכפחות משליש מהתצרוכת הלאומית של המים. מתוך השליש שמשק הבית צורך, 38% הולכים על הדחת אסלות, ורחצה, 32% הולכים.

הממשלה ומשרד איכות הסביבה דורשים לחסוך במים כי "אין לנו מים לבזבז". זה נכון, במדינת ישראל אין בכלל מים. הכינרת, שהיא אגם המים המתוקים שלנו, היא בעצם אגם מים מתוקים על אגם מים מלוחים. מים מלוחים הם כבדים יותר ממים מתוקים, ולכן המים המתוקים נמצאים למעלה והמים המלוחים למטה, החשש הוא בשאיבת יתר מהכינרת שהמים יתערבבו בה. עוד בעיה היא שמדינת ישראל נמצאת בגידול מתמיד, ופיתוח מתמיד, ולכן כל שנה צורכים יותר ויותר מים. נוסף לאלה גם שנות בצורת, ונוצרות בעיות חמורות.

אספקת המים במדינת ישראל לפי מקורות - 1996

הדרכה מספר 2 : שימוש ביתי במים ומצב הכנרת

נשאל את החניכים:

- כמה אתם מתקלחים כל יום?
- כמה כוסות מים שותים כל יום?
- כמה פעמים ביום מורידים את המים בשירותים?
- כמה ליטר חושבים שאתם מבזבזים כל יום?
- האם אתם חושבים שיש לכם מקום לחסוך בזה?

נמשיך בלדת מספר נתונים על מצב משק המים בישראל, ומה מקומו של הפרט בחסכון במים, בעזרת משחק טריוויה:

- מה מקור שמה של הכינרת? (דומה לכינור)
- מה שטח הכינרת (165 קמ"ר)
- אילו עוד מקורות מי שתייה קיימים בארץ? (אקוויפרים ומי תהום)
- איזה אחוז ממי השתייה מספקת הכינרת? (כשליש)
- כמה מים נשפכים בכל הדחה של הניאגרה? (10 ליטר)
- כמה מ"ל משקעים יורדים בממוצע כל שנה בארץ? (כ-300 מ"ל בשנה)
- מהו הקו האדום בכינרת? (בעצם יש שני קווים המציינים גובה קיצוני. אם נחצה את העליו הכינרת מציפה את הישובים הסמוכים ועל כן פותחים את סכר דגניה, ואם נחצה את התחתון מפסיקים לשאוב מים מהכנרת מחשש שתהפוך למליחה).
- מהו גובהם של שני הקווים? (-213) (-208.9)
- מהו המוביל הארצי? (צינור ענק המוביל מים מצפון הארץ למרכזה)
- כמה מים עוברים במוביל בשנה? (400 מליון ק"ב)
- איזה נחל מחבר בין הכינרת לים המלח (הירדן)

לסיכום, 30% מצריכת המים בישראל תלויה בנו כפרטים. יש לנו אחריות לחסוך במים ולהשתמש בהם בחוכמה. עם זאת, חלק חשוב בניהול משק המים תלוי במדינה ובפעילות החקלאית והתעשייה. כדי ליצור שינוי, על המדינה לחוקק חוקים שמטרתם שמירה על המים, או לחלופין, מציאת מקורות אחרים למים שלנו.

הדרכה מספר 3 : מצב המים בכנרת

מטרות הפעילות:

- החניך ילמד על חשיבות הכנרת כמאגר מים לאומי.
- החניך יבין את בעיית המים כיום ותלות מדינת ישראל בגרמי שמיים.
- החניך יחשוב כיצד הוא יכול להתאים את אורח חייו לצורך חיסכון במים.

מהלך הפעילות:

נתחיל עם הסבר על הכנרת:

הכנרת יושבת בגובה של 212 מ' מתחת לפני הים, מאגר המים המתוקים הנמוך בעולם. עומק מרבי 46 מ'. בארץ, מקורות המים העיקריים המספקים את צריכת המים הארצית (אותם מים המגיעים לברזים שלנו) הם:

- אקוויפרים: מי תהום. אם בישוב שלכם אתם שותים מי בארות, אלו מי התהום. אלו מים שמחלחלים באדמה ונמצאים בתת הקרקע.
- הכנרת- מספקת 1/3 מתצרוכת המים בארץ.

הכנרת מקבלת 70% מהמים שלה מנהר הירדן (מקורות הירדן-דן, בניאס וחצבאני) ועוד 30% מנחלים אחרים בסביבה. הכנרת נחשבת לאגם חי, כלומר, מקבלת מים ומזרימה מים החוצה. נהר הירדן מגיע לכנרת, וממשיך ממנה לים המלח. בשנות ה-30 הקימו את סכר דגניה. בהתחלה שימש הסכר כדי לעצור את המים, ולהפוך את הכנרת לאגם שיזרים מים לתחנת חשמל. עד היום הסכר פועל וזו הסיבה שמים כמעט לא יוצאים מהכנרת לירדן (אחת הסיבות לייבוש ים המלח). כיום, מטרת הסכר השתנתה והוא נועד לאצור את המים על מנת שמפלט הכנרת יישאר קבוע עד כמה שאפשר.

נשאל את החניכים:

שמעתם פעם על מושג שנקרא הקו האדום? מה זה?

יש שני קווים אדומים – עליון ותחתון. וקו שחור. הקווים האלו נועדו להזהיר לגבי משהו שיקרה בהתאם לכמות המים בכנרת.

מהו הקו האדום העליון?

זהו הקו שמזהיר מפני שיטפון. ברגע שמי הכנרת יגיעו למינוס 209, קיימת סכנה של שיטפון והצפת הישובים מסביב. מה יהיה הפתרון במצב כזה? פתיחת סכר דגניה והזרמת המים העודפים בירדן.

מהו הקו האדום התחתון?

זהו קו בעיקר מנהלי שמדבר על כמות המים שמותר לשאוב בכנרת. הקו הזה לא יציב ומשתנה על פי החלטת המדינה.

הקו הקריטי מכולם, הוא הקו השחור. מהו הקו השחור?

הקו השחור, נמצא בגובה מינוס 215.5 מ'. זהו המקום בו יושבת המשאבה של המוביל הארצי- התעלה והצינורות שמובילים את המים מכאן ומאזור ראש העין, עד לבתים שלנו. ברגע, שמפלט המים ירד מתחת לקו השחור, לא תהיה יותר אפשרות לשאוב מים וזה יוצר בעיה גדולה מאוד.

עניין בעייתי נוסף בירידת מפלס המים, הוא ירידה בטיב המים. בקרקעית הכנרת, נובעים מעיינות מלוחים. בגלל שהמים המתוקים קלים יותר מבחינת המשקל שלהם, הם צפים על המים המלוחים ולא מתערבבים בהם. ככל שמפלט המים יורד, המים מתערבבים יותר במים המלוחים וזה יוצר המלחה של המים ומוריד את איכותם. המלחה של המים יכולה להיות נזק בלתי הפיך- הכנרת תהפוך למלוחה- לא ברמת הים התיכון, אך ברמה שהמים יהיו לא ראויים לשתיה.

מה הסיבות לירידת מפלס המים?

1. **חוסר בגשמים.** אנחנו תלויים בגשם שיורד. לדוגמה השנה, אנחנו במצב מאוד קשה, לא ירד גשם והכנרת רק ממשיכה להתייבש (מציגים תמונות)

2. **המוביל הארצי**. אנחנו משתמשים במים של הכנרת ושואבים ממנה ללא הרף. עניין זה מוריד את מפלס הכנרת. כרגע, אנחנו תלויים בכמות המים הזו. נכון להיום (יולי 2009), לא מאפשרים שאיבה מהכנרת בגלל סכנה להגיע לקו השחור. כרגע החלופה היא מי מעיינות באזור הצפון.

הדרכה מספר 4 : פתרונות אפשריים

מה יעזור לבעיית המים?

- התפלת מים : התפלה היא לקחת מי מלח (שכביכול החול הוא בכמות אין סופית) ועל ידי תהליכים כימיים לטהר אותם מהמלח ולהפוך אותם למים ראויים לשתיה ולשימוש בחקלאות.
- ייבוא מים מארצות עם הרבה מים : לקנות מיליוני קו"ב מים ממדינות.
- אגירת מי גשמים : בניית מאגרים מלאכותיים של מים שמי גשמים יתנקזו אליהם וכך נאגור מים.
- להגביר את טיהור המים : להשתמש ביותר מי קולחין מטוהרים לצורכי חקלאות.

חשוב שהחניכים יבינו שאי אפשר לבקש מהאזרחים לצרוך פחות מהצרכים המינימליים שלהם. אמנם עליהם לחיות באופן צנוע יותר, אך על המדינה לקחת אחריות ממשית ולמצוא פתרונות שמותאמים לצריכת האזרחים.

הדרכה מספר 5 : הפרטת חופי הכנרת

א. אורגיה בשחקים- סובב כנרת

מטרות:

- לתת תחושה מוחשית של גזילת חופי הכנרת משימוש ציבורי חינוכי (לקהל הרחב) לשימוש מוגבל או פרטי.
- הכרת מציאות גזילת חופי הכנרת מהציבור.
- הבנת חלקנו כתנועה במאבק על החופים הציבוריים ונגד הפרטת הכנרת

מהלך:

מציירים מאבנים ומקלות (או בחול) את הכנרת, ומחלקים שטחים (חופים) סביבה. כל חניך עומד על משבצת (חוף). כל כמה רגעים המדריך מוריד משבצת, או חלק ממנה, ומסביר למה הם (הציבור) לא יכול להשתמש בחלק זה של החוף (או להשתמש בתשלום, אם רוצים שהמשחק יהיה יותר מורכב. דורש לסמן את החלקים שבתשלום). לחניכים אסור לדרוך בתוך הכנרת ומחוץ למשבצות, ובמשבצות המסומנות יכולים לדרוך תמורת משהו. מי שדורך נפסל.

נשאל את החניכים:

- האם זה בסדר שהחופים של הכנרת מנוצלים ככה?
- האם זה בסדר שיש חופים פרטיים?

• למה אנחנו פורצים את שביל סובב כנרת?

מסכמים:

הטבע שייך לכולם וראוי שכך יישאר. יש לנו רק כנרת אחת וראוי שהיא תהיה כולה לרשות המטיילים והנופשים. המצב בו אנשים קונים ומשתלטים על חופי הכנרת וסוגרים אותם חייב להיעצר. אנו כותבים, החלטנו לעזור בפריצת וסימון שביל סובב כנרת כדי לסמן את אזור השביל כשייך לציבור, וכדי למנוע השתלטות על החופים בעתיד.

חופים מותרים
(לרצח/מוכרים)

- חוף צמח
- חוף מעגן (כפר נופש)
- חוף האון (כפר נופש)
- חוף עין גב (כפר נופש וטיילת)
- חוף חלוקים
- חוף לבנון
- חוף כורסי
- חוף דוגית
- אתר ספיר (לאנשי מקורות)
- חוף גינוסר (כפר נופש)
- חוף רון (פרטי בטבריה)
- חוף התכלת (ככל)
- החוף השקט (ככל)
- חוף גיא (ככל)
- חוף סירונות (ככל)
- חוף הולידי אין (ככל)
- חוף גנים (עירוני בטבריה)
- החוף הדתי (ככל)
- חוף צינברי

חופים אסורים
(לא מוכרים)

- חוף האנפה
- חופי רחם-שיף
- חוף קנה
- חוף האלה
- חוף השיטים
- חוף סוסיטא
- חוף גופרה
- חוף צילצל
- חוף אשלים
- חוף צאלון
- חוף גולן
- חוף דוגה
- חוף כינר
- חוף אמנון
- חוף כורסי
- חוף כפר נחום
- חוף גינו
- חוף הגולשים
- חוף כרי דשא הישנה
- חוף עמוד (חוקוק)
- חוף כרי דשא החזשה
- חוף חוקוק (דרום)
- חוף אי השמש
- חוף תמר
- חוף האילנית
- חוף וילה סמואל
- חוף וילה מלצ'ט
- חוף מועדון ים כנרת
- חוף נירונה
- חוף הוואי
- חוף מגדלה
- חוף רסטל
- חוף גן הרוסים
- חוף דודי אוחנה
- חוף הדקל
- חוף מורד
- חוף מהדרין
- חוף הצדפים
- חוף הלידו
- חוף טורנס
- חוף הטיילת
- חוף המגדל הנטוי
- חוף גלי כנרת
- חוף באר מרים
- חוף טבריה הצעירה
- חוף מנורה
- חוף שקמים
- חוף ברניקי
- חוף קורן
- חוף שלדק
- חוף בית ירח
- חוף טיילת עמק
- הירדן וכל שמורות

סיור חופים סובב כנרת דקה לילי-אוגוסט.
איפה מותר, איפה אסור לרחוק, כמה זה עולה, למי לא צריך לשלם (למרות שהיא עולה), למי יש חוף פרטי (דודי אפל) ולמי ארמון רב תפארת (אדית אייזנברג) אבנר אברהמי

חופי רצועת מגדל
קטע החוף מדרום לניגוסר, מול המושבה הוותיקה מגדל (נוסדה ב-1910), מחולק לחלקות קטנות, פרטיות, שטרבטש בחזית המאה ה-20 בכספי יהודים מרוסיה (ומכאן השם הנרדף "אחוזת מוסקוהו"). על פי תוכנית המתאר (תמ"א 35), מחוקקים ברצועה זו וזו נראה שתוכנית ק"מ 2,800 חרדי מלון, אך נראה שתוכנית זו לא תוגשם עקב הקושי לאתר את יורשי הנחלות הפזורים ברחבי העולם ולאחד חלקות. רצועת מגדל משוועת ב"ארמונות" (וילה מלצ'ט, וילה סמואל), חופים פרטיים ששייכים למשפחות כרסנטי, פיקסמן, דרוקמן וטאובן ו"כפרי נוסף" עובדים, המתאפיינים בהפרחת חוקי בלקה, כמו "חוף אי השמש, מועדון ים כנרת, חורשת האקליפטוס וחוף הוואי."

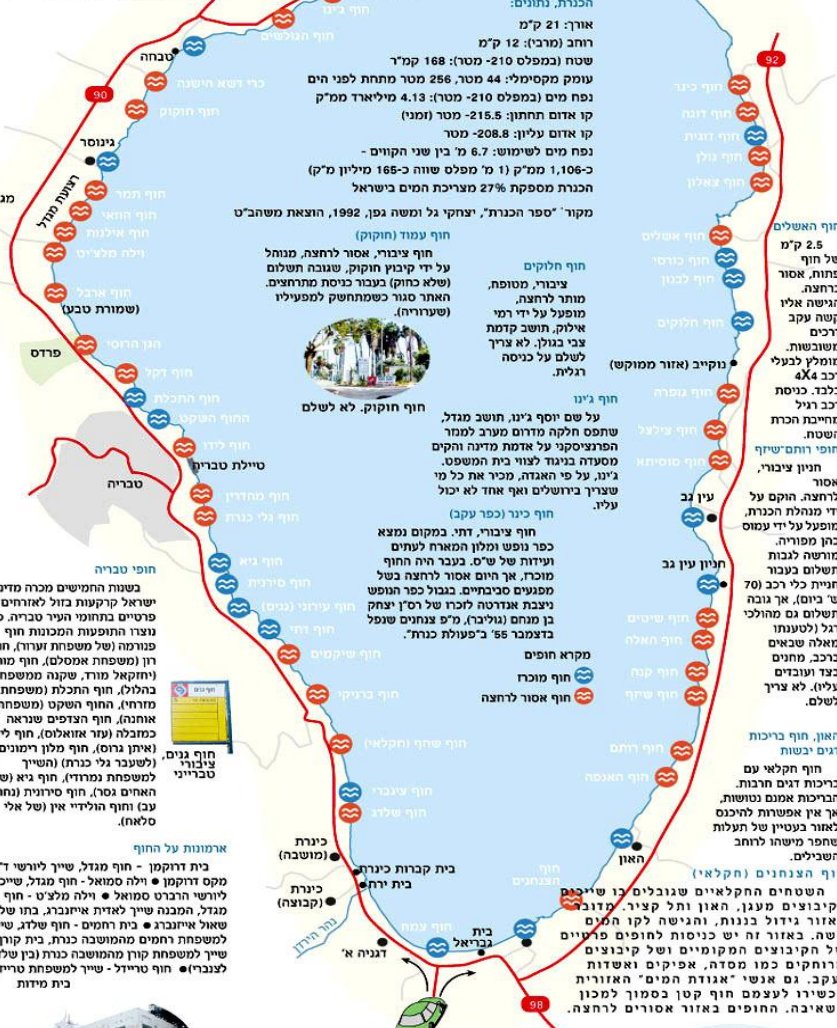

שמעון כרסנטי מחוף תמר

חוף שיח' עלי. קסום

חוף לבנון
ציבורי, מותר לרצח (בחלק המרכזי), המפעיל, שלמה גואטה מושב חדרים, גובה השילום גם על כניסת בני אדם, אף על פי שמוותר לו לגבות בעבור תחית כלי רכב כלבר, בתחום חוף זה טבע חנין תועת החופים בעת שיל בתג השבועות השונה. שאינו מוכר, נגד מפעיל החוף הוגשו תביעות רבות בגין בנייה בלתי חוקית ויזוהר.

חוקוק, דרום דוד, מפקח חופים, משטח חופים וילה מלצ'ט. הסובאור של השיפוצניק אהרונה רוחות חוקוק תחופות לעומק האגם בשעות אחר הצהריים

ידידה למים בחוף תל קציר

מתוך 60 ק"מ חוף, רק 1,500 מטר. הם חופים מוכרים. מי שנוכח למים בשאר 58.5 הק"מ - על אחיותו

קנה חוף, אפל חוף ימק"א: חוף בדרום גן הרוסים. במקום ניצב מלון קטן (11 חדרים) ולידו כנסיה. גם חוף זה אסור לרצח.

סיעה בהכנת הכתבה: יצחקי גל, "מהלכת הכנרת"

הפרטת חופי הכנרת – נספח מידע

קו החוף של הכנרת הוא בסך הכול 53 ק"מ.

חופים פרטיים עם שימוש מסחרי 6 ק"מ.

חופים ציבוריים פתוחים 14 ק"מ.

חופים הגובלים בישובים ושטחים חקלאיים 7 ק"מ.

חופים פרטיים סגורים ללא שימוש מסחרי 5 ק"מ.

חופים טבעיים פתוחים 21 ק"מ.

חמישה סוגים של חופים סביב הכנרת:

- חופים פתוחים – (חופים ללא גדרות, גישה פתוחה לציבור) – כיום יש 23 ק"מ של חופים פתוחים, אך הגישה במקרים רבים בעייתית (דרכים משובשות, אבנים, שיחים ועוד).
- חופים ציבוריים – כיום יש כ-14 ק"מ של חופים ציבוריים. התשלום הוא לפי רכב (ולא לפי מספר האנשים הנכנסים). בחופים אלה שיש חניונים, עצים, שולחנות ושטח לאוהלים. מפעילי החופים גידרו חופים אלה, וכך מנעו מהולכי רגל את הגישה. הבעלות בחופים הציבוריים היא של המדינה. האחראי לניקיון: מפעיל החוף שזכה במכרז).
- חופים מסחריים – אלה חופים בתשלום, שיש בהם מתקנים, כגון: מגלשות ופארק מים. המשקיעים בפיתוח חופים אלה הם יזמים ואנשי עסקים (לאחר שזכו במכרז).
- חופים פרטיים – אלה חופים של משפחות שגרות על שפת הכנרת מזה שנים רבות (לעתים 100 שנה ויותר!).
- חופים חקלאיים – חופים אלה (מטעי בננות וכדומה) סגורים ומגודרים, כדי למנוע מאנשים לפגוע בתוצרת החקלאית. החופים הם בבעלותם של המושבות (כינרת, מגדל) ושל הקיבוצים ושל המושבים ששוכנים לחוף הכנרת.

חופי הכנרת הטבעיים הפתוחים מתחלקים כדלקמן:

עמק הירדן כ 11,310 מטרים	מועצה אזורית גליל תחתון נ 1,100 מטרים.	מועצה אזורית גולן נ 8,410 מטרים
<ul style="list-style-type: none">• עין גב - חקלאי 530 מטר• בהאים (תמרים עין גב) - 900 מטר• שיטים - 800 מטר• האלה - 700 מטר• אנפה - 1,100 מטר• בריכות האון - 770 מטר• הצנחנים א' - 580 מטר• הצנחנים ב' - 1,300 מטר• גן רחל - 150 מטר• מושבה כנרת - חקלאי 950 מטר• חוף השחף - 650 מטר• שפך נחל עמוד - 530 מטר• ספירית - 1400 מטר• חורשת מפרץ אמנון - 950 מטר	<ul style="list-style-type: none">• סלע הנמלה - 1,100 מטר• טבריה כ 2,960 מטרים• חמי טבריה - 450 מטר• באר מרים - 330 מטר• מזח הדייגים - 530 מטר• דקל - 1,400 מטר• הורדוס אנטיפס (חורי) - 140 מטר• החוף הדתי (לשעבר) - 110 מטר	<ul style="list-style-type: none">• בית ציידא (בטיחה) - 5,400 מטר• עקב צפון - 210 מטר• אשלים - 1,800 מטר• נוקייב - 1,000 מטר• מועצה מקומית מגדל כ 485 מטרים• מגדל מועצה - 210 מטר• מגדל חקלאיים - 275 מטר

2. הצעה למשחק המשך/ חלופי בנושא הפרטת חופי הכנרת:

אופציה א':

נחלק את החניכים לשש קבוציות. חמש מהקבוציות יקבלו (כל אחת בנפרד) הסבר על אחד מסוגי החופים (מסחריים, פרטיים, חקלאיים...), וקבוצה שישית תהיה צוות של שני שופטים. כל קבוצית תצטרך להסביר לשופטים מדוע מגיע לה חלק חוף הכי גדול. לאחר שכל קבוצה תסביר לשאר החוג על סוג החוף שלה ולמה לה מגיע חוף הכי גדול, ניתן לשופטים 4 דקות להחליט איך הם מחליטים לחלק את החוף (לפי חמישה סוגי החופים), כולל הסבר. לאחר שהשופטים יציגו את החלטתם, נראה לחניכים (על בריסטול) את החלוקה האמיתית של חופי הכנרת היום, ונשאל אותם מה דעתם על החלוקה.

אופציה ב':

ניתן לחניכים בריסטולים קטנים מנוילנים, ועליהם הסבר על כל אחד מסוגי החופים (מסחריים, פרטיים, חקלאיים...). נאמר לחניכים כי אורך החוף של שפת הכנרת הוא סה"כ 53 ק"מ. נבקש מהחניכים לחלק את 53 הק"מ לחלקים השונים של החוף (מסחריים, חקלאיים...) לפי החלוקה הנכונה לדעתם. לאחר שהחניכים יציגו את החלוקה הנכונה בעיניהם, נציג על בריסטול את החלוקה כפי שהיא במציאות.

הדרכה מספר 6 : בינגו מים :

כל חניך מקבל לוח בינגו המורכב מתשע משבצות. בכל משבצת היגד. על החניך למצוא מישהו בחוג שאמירה זו נכונה לגביו, ועליו לחתום לו על הלוח, ולאחר מכן למצוא מישהו שיש לו תשובה דומה. מי שמצא 9 שותפים (שחתמו לו על הדף) מנצח. חשוב להדגיש שהנושא הוא שימוש חסכוני ונכון במים.

דוגמה :

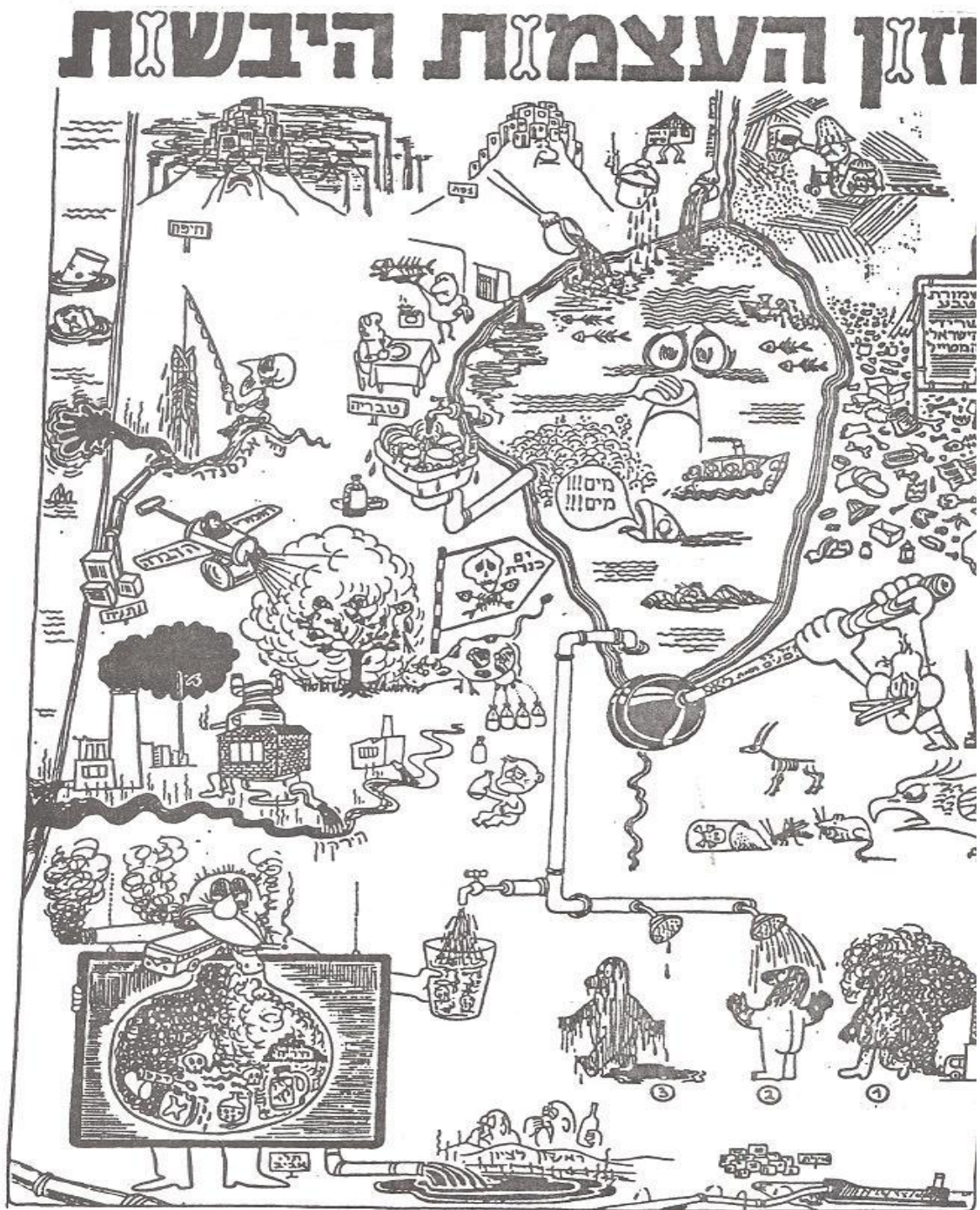
בבית, אנו משקים את הגינה בשעות הערב _____	בבית, אנחנו מנקים את המכונית עם דלי ולא ברז _____	כאשר אני מצחצח שיניים אני סוגר את הברז _____
את מי המרזבים אנו מפנים לגינה _____	אני מאד ממעיטה באמבטיות! _____	בבית יש לנו בשירותים מיכל הדחה עם שתי אפשרויות _____
בבית יש לנו מתקן מיוחד למי-שתייה _____	אני שמה לב לנזילות ומדווחת עליהם _____	אני לא משאיר/ה פסולת ליד הים! _____

משפטים להיגדים על מים המתאימים למשחק הבינגו :

- בזמן שאני מסתבן אני סוגר את המים.
- בזמן שאני מסבן כלים, אני סוגר את ברז המים.
- כשאנחנו שוטפים את המכונית בבית אנחנו משתמשים בדלי ולא בצינור.
- יש לנו מתקן חסכמים בשירותים.
- אנו קונים מוצרים בעלי תו ירוק החוסכים במים בתהליך ייצורם ומצמצמים את נזקי זיהום המים לסביבה.

הדרכה מספר 7 : חזון העצמות היבשות:

מצלמים על נייר A3 את הקריקטורה של זאב לחזון העצמות היבשות (מופיע בעמוד הבא - אם לא טוב, תגידו לי, אני אנסה לעשות עותק טוב יותר). מבקשים מהחניכים להסתכל על הקריקטורה: אילו פעילויות עושה האדם בסביבה? מה ההשלכות הסביבתיות של פעילות האדם למען מילוי צרכיו? מה הקשר בין המטוס, הפרה והתינוק? מה זאב אומר לנו – מה הביקורת שלו על המציאות? מה יכול האדם לעשות באופן אחר?

קורס מדריכים:

פעילות מספר 1: פעולת מחנאות בסיסית מטרות:

1. העמדת היצירה העצמית, מתוך הקיים בטבע ולא בניצולו, כאלטרנטיבה לתרבות של צריכה וקנייה.
2. לימוד ראשוני של קשרים בסיסים במחנאות.
3. הפגת הפחד מחבלים וסנאדות. להראות את הפשטות שבדבר.
4. יצירת אמון בעצמך, בחבל ובקשר – יצירת חוויה של הצלחה.

משחקי פתיחה:

1. מעגל כח – בעזרת חבל ארוך, שכל אחד אוחז בחלק אחד שלו, יוצרים מעגל. צריך למתוח את החבל הכי חזק ואחורה שאפשר.
2. יצירת גל – כשהחבל מתוח, כל אחד מרים בתורו את החבל (יצירת גל) ואומר את שמו-להיכרות (אם כבר מכירים, אפשר שכל אחד ישמיע איזשהו קול בתורו)
3. הישענות לאחור – כשהחבל עדיין מתוח במעגל, והחניכים מחוץ למעגל החבל – מותחים ולאט-לאט נשענים לאחור, ונותנים לרגלים לגלוש אל תוך המעגל- מגיעים כמעט למצב שכיבה.

פתיחה ורקע:

המחנאות היא כלי מרכזי שצריך להיות בארגו הכלים של כל מדריך ומדריכה. המחנאות מאפשרת לחניך להתנסות בתחומים שטרם התנסה בהם, שהם שונים מהפעילות שמתקיימת בין כותלי המחנה, היא מאפשרת חיזוק והבאה לידי ביטוי של חניכים שאינם מתחברים לפעילות ה"שגרתית", היא מחזקת את הקבוצה ומסייעת לגבש אותה, ומאפשרת למדריך לאפיין חניכים בצורה ייחודית.

[המחנאות היא חלק מפעילות של המחנות העולים כבר עשרות שנים. לאחר דעיכה (שבאה במקביל לדעיכה בתוכנית החינוכית בכלל) מתקיימת בשנים האחרונות חזרה לעיסוק בנושא. הפעילות עצמה כמעט ואינה באה לידי ביטוי בפעילות המחנות, אלא רק במפעלים גדולים שהמחנאות בהם היא מסורתית (קורס מד"צים ומחנה הקיץ).

על-מנת רצון לקדם את העיסוק בנושא, צריך להנחיל את הנושא גם למד"צים, בכדי שישלבו את הפעילות המחנאית בהדרכה שלהם, על כל ההיבטים שלה. כמובן שגם הקומונרים צריכים להיות מחוברים לנושא.]

לימוד מהו חיבור – חיבור שטוח, חיבור אורגים

חיבור – (קשר) בין שני חבלים.

חיבור שטוח – חיבור שני חבלים באותו העובי.

חיבור אורגים – חיבור בין שני חבלים בעובי שונה.

המשך המשחקים:

1. מחברים חבל אחד ארוך בעזרת חבלים קצרים – החניכים יחברו בין החבלים וייצרו חבל ארוך (כאורך החבל ששיחקנו קודם לכן).
2. חתירה בישיבה - מתיישבים במעגל כאשר כולם מחזיקים בחבל – מותחים את החבל כמו במשחק הקודם. מתחילים גל, כאשר הראשון נמתח לאחור וכך הבא אחריו וכן הלאה. בזמן הזה החניכים שיושבים ממול יאלצו להישען קדימה על מנת לאפשר לחבל לנוע – ואז מתבצע מהלך החתירה של הקבוצה במעגל סיבובי.
3. הליכה על חבל מתוח - חוזרים לעמידה – מותחים את החבל, ובחרים חניך מתנדב. עוזרים לו לעלות על החבל, ובעזרת יד המדריך מלווים אותו בהליכה על החבל המתוח.

קשר-

המילה קשר טומנת בחובה את כל סוגי הקשרים שיש. אנו מחלקים בתוך משפחה זו ל-3 סוגי קשרים: חיבור, קביעה וכפיתה.

חיבור – קשר של חבל עם חבל

קביעה – קשר של חבל עם סנאדה

כללי בטיחות מחנאים

1. בטיחות הציוד – פגיעה מסנאדה, סכין, חבל. (ביגוד מתאים, נעליים)
2. ריכוז הציוד במקום אחד מוגדר
3. חיתוך חבלים – הסכין לכיוון חוץ הגוף
4. כמעט כל קשר שנראה טוב הוא קשר חזק ובטוח (כל קשר טוב הוא קשר שנראה טוב)
5. המדריך מנסה ראשון כל מתקן!

קביעה

קביעת מוט – מקיפים את החבל מסביב למוט כד שיווצר X. מסובבים את החבל סיבוב נוסף אך הפעם מעבירים את החבל בתוך ה-X, מתחת לנקודת החיבור.

קביעת מוט מולבשת – משמשת אותנו כאשר קצה המוט מאפשר הלבשה (הקביעה המולבשת מהירה ופשוטה יותר)

קביעת מוט כפולה – קביעה חזקה יותר. מעבירים פעמיים את החבל בתוך ה-X.

חצי קביעה – מקיפים את המוט. מקיפים פעם נוספת ומעבירים את החבל בתוך הליפוף הקודם

קביעת יתד - מקיפים חבל שקשור למתקן מסביב לעוגן - עץ, יתד או גוף יציב אחר.

- משחק – תופסת אסירים – קושרים שני רגלים של כל זוג בעזרת קביעת מוט.

כפיתות

כפיתה מרובעת – קביעת מוט, קובעים על איזה מוט יעבור החבל בצורה אנכית ועל איזה בצורה אופקית. מעבירים את יתרת החבל מעל ומתחת למוטות לסירוגין תוך הקפדה על האנך/מאוזן, מתיחות מסביב לכל הכפיתה, לסיים בחצאי קביעות.

כפיתת שמינית – קביעת מוט, כשהסנאדות מקבילות אחת לשנייה, מקיפים את כל אחד מהמוטות בנפרד תוך כדי הצלבת החבלים, כך שתיווצר הצורה "8", פתיחת הזווית ומתיחה מסביב לחבל לקיבוע הזווית, לסיים בחצאי קביעות.

ליפופי המתיחה הם המקבטים את הכפיתה והם חשובים ביותר!

מתקנים שימושיים לבנייה מחנאית בקורס מד"צים

שער

מתקן תיקים

מתקן קלסרים

נדנדה

ערסל

לוח מודעות

שולחן

תורן

ספסל

נספח לענייני קשרים:

קשר בוהו

משמש כקשר קצה חבל המהיר ביותר. מונע את פרימת החבל. כמו כן משמש כחצי קביעה לסיום קשר.

א. עושים לולאה בחבל כשקצה החבל עובר מעל עצמו.

ב. משחילים את קצה החבל דרך הלולאה מלמטה למעלה.

ג. מותחים ע"י מתיחת שני קצוות החבל, (על מנת לשחרר את הקשר, דוחפים את הקצה הארוך לתוך הלולאה).

חיבור שטוח

משמש לחיבור חבלים שעוביים זהה.

א. מצליבים את שני הקצוות כך שהקצה הימני מעל השמאלי ואז מעבירים את הקצה הימני מתחת לשמאלי.

ב. מצליבים את שני הקצוות כך שהקצה השמאלי מעל הימני ואז מעבירים את הקצה השמאלי מתחת לימני.

ג. מותחים את שני הקצוות עד הידוק הקשר.

ד. כל כניסה ויציאה של החבל אל ומין הקשר צריכה להיות מאותו הצד של הלולאה החובקת.

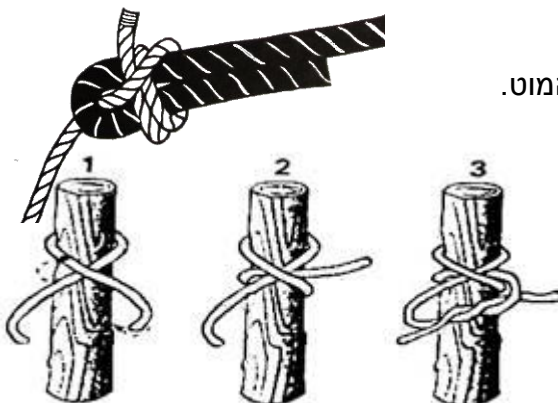
ה. שני הקצוות הקצרים צריכים לצאת מאותו הצד בכל אחת הלולאות החובקות.

חיבור אורגים

משמש ל: חיבור 2 חבלים שונים בעוביים

דרך ביצוע: עושים לולאה בחבל העבה. מעבירים מקיפים את החבל העבה כשהכיוון ההקפה הוא זהה לזה של החבל העבה. מתחת לעצמו ומעל החבל העבה.

קביעת מוט בנוי

קשר המשמש כקביעה, יוצר את האות X על המוט.

א. מעבירים קצה חבל סביב המוט ומעל החבל שעל המוט.

ב. מקיפים שוב את המוט עם קצה החבל ומעבירים אותו מתחת לעצמו.

ג. מותחים ע"י משיכת שני הקצוות.

ד. מסיימים את הקביעה בקשר בוהו.

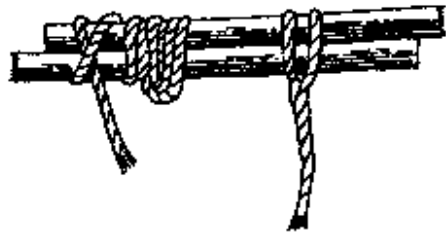
ה. קביעת מוט מהווה 2 חצאי קביעות.

נספח לענייני כפיתות:

בכפיתות אנו משתמשים לחיבור שני מוטות זה לזה. הכפיתות הם הקשרים השימושיים ביותר בהקמת מתקנים שונים מסנדות ענפים. מוטות וכדומה – בכפיתה המתאימה והנכונה תלויה יציבותו של המתקן. יש להשגיח על בניית הכפיתה ועל מתיחה נמרצת כל זמן הבנייה.

ליפופי הכפיתות חייבים להיות צמודים זה לזה ולא צולבים זה את זה. אורך החוט הדרוש לכפיתה במטרים שווה לקוטר המוטות הנכפתים באינצ'ים. לדוגמה:
לכפיתת מוט שקוטרו 2" עם מוט שקוטרו 3.5" דרוש חוט באורך של 5.5 מטרים.
כפיתה מקבילה

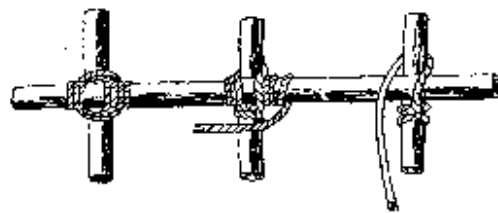
כפיתה זו משמשת חיבור מוטות זה לזה, כשהאחד מקביל לשני. מניחים את 2 המוטות אחד במקביל לשני, כך שהם חופפים בשליש מאורכם. עושים קביעת מוט על שני המוטות ביחד. ממשיכים בחצאי קביעות. לאחר 6-10 חצאי קביעות (תלוי בעומס שעל המוטות) מעבירים את החבל מתחת לכפיתה ומחזקים אותה ע"י חצאי קביעות כליפופי מתיחה. המוטות חייבים ליפוף במיקום של שלישי הסנאדה. בדרך כלל יש לכפות שתי כפיתות בשתי קצוות הסנאדה.

כפיתה מרובעת

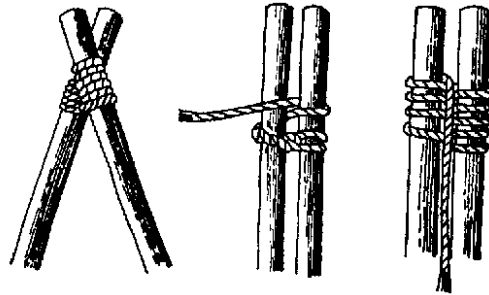
לחיבור שני מוטות זה לזה, כשהאחד מאונך לשני. מבצעים קביעת מוט על אחד המוטות (עדיף העבה מביניהם). קובעים על איזה מוט יעבור החבל בצורה אנכית ועל איזה בצורה אופקית. מעבירים את יתרת החבל מעל ומתחת למוטות לסירוגין תוך הקפדה על האנך/מאונך. על המוט הראשי (זה שקשרנו עליו את קביעת המוט) החבל יעבור בכל פעם בצד החיצוני של הכפיתה. על המוט הניצב החבל יעבור בכל פעם בצד הפנימי של הכפיתה.

לאחר 4 סיבובים מלאים מבצעים חצאי קביעות על כל הכפיתה תוך מתיחה בכל חצי קביעה - ליפופי המתיחה הם המקבעים את הכפיתה והם חשובים ביותר!

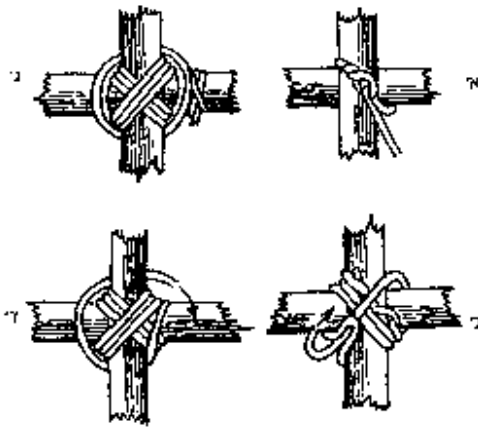
כפיתה שמינית

משמשת לחיבור שני מוטות, כשביניהם זווית כלשהי. הנח את המוטות במקביל זה ליד זה. קבע קביעת מוט על אחד המוטות והחל ללפף ליפופי שמיניות, כפי שמודגם בציור (מקיפים את כל אחד מהמוטות בנפרד תוך כדי הצלבת החבלים, כך שתיווצר הצורה "8"). סיים בליפופי מתיחה, לאחר פתיחת המוטות לזווית הדרושה, וקבע קביעת מוט על המוט השני. ליתר בטחון הוסף עוד שניים או שלושה חצאי קביעה. בכפיתת שמינית אפשר לחבר גם שלושה מוטות ויותר; דרך הבנייה היא באותה שיטה בכפיתה של שני מוטות.

כפיתה מצולבת

כפיתה יציבה לחיבור מוטות מאונכים זה לזה ושווים בעוביים. הצלב שני מוטות בנקודת חיבורם. שזור את קצה החבל, והשחל דרך טבעתו את הקצה הארוך תוך כדי ליפוף במקום ההצטלבות. המשך בליפופי מבנה לכיוון אחד, ואחר עבור ללפף בכיוון השני. סיים בליפופי מתיחה וקביעת מוט על אחד המוטות.

פעילות מספר 2: פעולת תרבות הצריכה

מטרות:

- א. הבנת הדרך בה חברות ומותגים מעצבים "צרכים כוזבים" בתודעה שלנו.
- ב. הבנת המציאות הנוצרת כתוצאה מכך.
- ג. פיתוח עמדה ביקורתית – מתי אנחנו מתנהגים כצרכנים וניתוק הקשר שבין מותגים למה שמיוחס להם.
- ד. פיתוח עמדה ביקורתית כלפי צרכנות, דגש על חשיבה יוצרת. בין תרבות צריכה לתרבות יצירה.

מהלך הפעולה:

1. **משחק פתיחה:** בין הרגליים של... – בסבב כל אחד אומר סלוגן מפרסומת ("זה טוב זה אסם", "פנטה- בטירוף שלנו"...). אח"כ בסבב נוסף כל אחד מחליף את שם המוצר בסלוגן ב"בין הרגליים של (מי שיושב מימינו)".

2. **צופים יחד בפרק מ-South Park.** (הפרק בו מקימים בעיירה סניף של וול-מארט) הקישור לפרק- <http://www.southparkstudios.com/episodes/103890>.

3. חוזרים למעגל ונרגעים. ניתוח קצר:

- איך חברת וול-מארט גרמה לאנשים להתמכר לקניות?
- מי המנהל האמיתי של וול-מארט? (מה הדבר הבסיסי שמאפשר לדכא כ"כ הרבה אנשים באמריקה?) הנטייה של בני האדם לצרכנות, מבצעים, קישור בין מוצר לרגש...)
- סאות' פארק היא סדרה סאטירית. התכנים בה בד"כ מוגזמים ומוקצנים... הדברים האלה נכונים בעיניכם? מה קיים בארץ?...
- איזה עוד שיטות יש לחברות הגדולות לגרום לאנשים לקנות יותר ממה שהם צריכים?

4. מחלקים את החניכים ל-2 קבוצות ועושים בינהן חידון בנושא קניונים.

רצוי להכין גם לוח משחק ולעשות את זה כתחרות- פיצוחים, איקס-עיגול וכו'...

- חשבתם פעם שכל הדברים האלה בקניון מתוכננים והכל מניפולציות עלינו?
- כמה פעמים בשבוע אתם הולכים לקניון/ מרכז מסחרי?
- כמה כסף בממוצע אתם מוציאים בכל פעם?
- המבנה של הקניון מצליח להשפיע עליכם לקנות יותר, גם דברים שאתם לא צריכים?

5. **הגדרה קבוצתית ל"מותג"** – כותבים על נייר עיתון במרכז המעגל את המילה **מותג**. מבקשים מהחניכים להגדיר מה זה מותג, נותנים 5 דקות לדבר על זה ואז כותבים הגדרה קבוצתית.

מותג הוא מונח מתחום השיווק המתאר חברה, מוצר, קו מוצרים או שירות. המונח מותג מתייחס לסך כל העמדות, הרגשות והתפיסות הקיימות אצל הצרכנים בנוגע לאובייקט. עמדות ורגשות אלה מכונים לעתים גם "נכסי המותג". מטרתו של המשווק היא ליחס למותג ערכים חיוביים, כמו איכות, יוקרה, "כיפיות" או תמורה טובה לכסף.

6. מחלקים דפי סקר – כל חניך עונה על שאלון בקשר ליחס שלו למותגים.

7. דיון קצר –

- כשאתם הולכים לקנות בגדים מה משפיע על הבחירה שלכם?

על פי סקרים שנערכו מה משפיע על רכישת בגדים אצל בני נוער הינם המדדים הבאים – חברים, פרסומות, שם החברה, איכות הבגדים.

- על אילו צרכים עונים המותגים?

- האם מותג הופך אדם לטוב יותר? יפה יותר? מקובל יותר?

- האם אנו נשפטים על פי המותגים שאנחנו לובשים? למה?

8. סיכום של המדריך –

אנו חיים במציאות שבה שיווק הוא שם המשחק. דרך דילים, מיתוג, קישור לרגש והצלחה בחיים חברות הענק מוכרות לנו מוצרים שאין לנו סיבה לשלם עליהם כ"כ הרבה כסף, לפעמים גם מוצרים שאין לנו כלל צורך בהם ולעיתים גם גורמות לנו לשלם על הפרסום של עצמן. בלתי אפשרי לחיות במציאות שלנו בלי להיות חשוף כלל לכל המניפולציות שפועלות עלינו וגורמות לנו להאמין בתת-מודע שלנו בדברים שהופכים אותנו לצרכנים מאולפים ואידיאליים, שקונים את האי-פוד החדש כדי לקנות סטאטוס חברתי, לדוגמה. אנחנו חייבים להיות ביקורתיים כלפי כל המסרים שמנסים להאכיל אותנו בהם ולדעת לעשות את ההפרדה בין המוצר (חולצה, למשל) למה שהוא מסמל (חברים, אהבה, כיף, דברים שכולנו שואפים אליהם). להיות צרכנים חכמים! בנוסף, יש הבדל גדול בין להיות צרכן ובין להיות יוצר. אדם יוצר הוא אדם בורא, המייצר עבור עצמו את מה שהוא צריך, עפ"י צרכיו האמיתיים. אדם צרכן, צורך מוצרים, צורך את החיים – אינו ביקורתי כלפי החיים וכלפי מה ש"מגישים לו", בלי להשתמש בתבונתו וחיוניותו כדי לממש את טבעו כיצור יוצר.

סקר בגדים ומותגים

האם הבגדים, הנעליים והאביזרים שאתה קונה הם מותגים ידועים?

- תמיד, כי הם יפים יותר – מסכים/ לא מסכים
 - תמיד, כי זה מה שלובשים החברים שלי – מסכים/ לא מסכים
 - תמיד, כי הם איכותיים יותר – מסכים/ לא מסכים
 - אני לא, אבל החברים שלי כן – מסכים/ לא מסכים
 - כן, כדי להרגיש מגניב – מסכים/ לא מסכים
 - לפעמים יוצא לי, אבל אין לי העדפה למותגים – מסכים/ לא מסכים
 - לעולם לא, אין לי מספיק כסף – מסכים/ לא מסכים
 - לעולם לא, מסיבות עקרוניות – מסכים/ לא מסכים
 - אני מעדיף חיקויים של מותגים ידועים – מסכים/ לא מסכים
 - אני בכלל לא קונה בגדים – מסכים/ לא מסכים.
-
- כמה מותגים אתה לובש עכשיו?
 - כמה כסף אתה מוציא בחודש על בגדים?
 - כיצד תגדיר את סגנון הלבוש שלך?
 - האם הלבוש שלך ייחודי או כמו של כולם?
 - מה המשמעות של בגדים בעיניך? האם אתה שופט אנשים על פי הבגדים שלהם?

פעילות מספר 3 : תרבות נוער של היום

מטרה: המד"צ יבין כי חווית הילדות והחינוך של הילדים מעוצבים בתוך ההקשר התרבותי הקיים וידע לבקר את ערכיו המרכזיים.

מטרות אופרטיביות-

1. כניסה לתוך עולם התרבות שלנו היום- מה מקיף את הילד.
2. השוואה בין עולם התרבות של היום לבין התרבות של פעם , מהם הדברים שעיצבו את חווית הילדות בעבר- לזהות את הערכים
3. שיחה וסיכום - הילד והנער גדלים בתוך המציאות הסובבת, של ערכים קלוקלים, וזיהוי הערכים שאנו רוצים להציב במרכז התרבות שלנו.

מהלך הפעולה:

1. משחק פתיחה : כדורגל סיני. 10 דקות
2. **תערוכה** 30 דקות
תערוכת תרבות שמביאה את עולם התרבות שאנו חיים בו היום, ע"י סיפורים, שירים, בלוגים , כתבות תמונות , שאלות.
כל חניך מסתובב בחלל התערוכה, כשבידו פנקס שאלות להתייחסות, עליו למלא את הפנקס בזמן התערוכה.
מטרת התערוכה היא להציג את התרבות הסובבת אותנו היום.

שאלות לפנקס:

- מה מעסיק היום את הילדים? אילו תחומי עניין?
- מי מכתוב היום את הלבוש והאופנה?
- מהם במות מפגש של הילדים היום? איפה הם נפגשים?
- האם הילדים הולכים לחוגים? אם כן לאילו חוגים?
- כמה מקום תופס הריאלטי בחיי הילדים? 1 2 3 4 5
- אילו מסרים הריאלטי מעביר לילדים?
- האם הילדים של היום יותר אלימים? מה גורם לזה?
- כמה שעות ביום ילד ממוצע נמצא במחשב? סמן:
1.שעה ביום.
2.בין שתיים לארבע שעות
3.שש עד עשר שעות.
4.מי סופר ! זה יותר מידי זמן.
- כמה מקום תופס המחשב בחיי הילדים? 1 2 3 4 5

3. התכנסות ועיבוד התערוכה 20 דקות

תולים 2 פלקטים בדמות ילד חלול, ילדות אז, ילדות היום.

שואלים:

- מה משפיע היום על חווית הילדות?

כותבים את מה שהחניכים אומרים בתוך דמות הילד של ילדות היום.

שואלים:

- מהם הערכים שמנחים את החברה שלנו היום? כותבים על הפלקט.

4. חווית הילדות של אז(של המד"צים העתידיים) 15 דקות

שואלים:

- איך נראתה הילדות שלכם?

- מה השפיע על חווית הילדות שלכם?

- האם נכונה הסיסמה "הילדים של היום הם לא הילדים של פעם"?

כותבים את המאפיינים המרכזיים שעולים בפלקט של הדמות ילדות של אז.

5. שואלים:

- אז מה הערכים שאנו רוצים שינחו אותנו ואת החברה היום?

6. סיכום: 15 דקות

הילדים היום גדלים בתוך חברה שמשדרת ערכים מסוימים כמו: החזק שורד, תחרותיות, חתירה להצלחה, דריסה, אינדיבידואליזם, לדוגמא תוכניות הטלוויזיה ידגישו לך טוב מאוד את השפה שצריך לדבר בה ואיך צריך להיראות, מה ללבוש, ואיך להתנהג... אנחנו... צריכים רק לשקוע אל תוך הכורסה בסלון אחרי יום עבודה, או יום לימודים ארוך ומעיף ולקלוט את המסרים שרוצים שנקלוט, שחס וחלילה לא נחשוב שמהו ממש מעוות קורה פה מסביבנו ושאוּלי בכלל באמת יכול להיות אחרת, יכולים להיות ערכים אחרים שינחו את החברה שלנו...

הילדים סופגים את הערכים האלו ללא יכולת ביקורת או סינון. זה לא ש"הילדים של היום אלו לא הילדים של פעם", אלא, הילדות של היום היא לא הילדות של פעם. העולם המודרני הורס את חווית הילדות ובמקומה מעניק חווית מבוגרות לילדים. זה נמצא בכל מקום: בדימוי גוף בעייתי, בזה שאין כישוריים חברתיים (MP, אינטרנט, סלולרי), הורים ללא כיוון, ללא יד מכוונת (חברתית ערכית), אפאטיות, תחרותיות ועוד. אז מהם הערכים שאנו רוצים להציב כאלטרנטיבה לערכים שמעצבים את החברה שלנו היום, ואיך?

פעילות מספר 4 : ציונות, חברה סולדירית וצודקת

מטרות:

1. החניכים יכירו את עמדותיו של הרצל לגבי החברה.
2. החניכים יבינו שסוציאליזם הוא מרכיב בתוך המושג ציונות.
3. החניכים יבינו את המושג הגשמה.
4. הצבעה על סולם ערכים חלופי – חברה סולידרית וצודקת, חברה יצרנית ולא צרכנית.

מהלך הפעולה:

1. משחק פתיחה: אני חמור גדול בידעת אישיים בציונות (5 דק')

2. ציוני או לא ציוני :

מקריאים משפטים שונים הקשורים בציונות, על החניכים להגיד האם המשפט הוא ציוני או לא ציוני. חשוב לבחור חלק מהמשפטים ולהחליט מראש באילו אתם מעוניינים להתמקד. (10-15 דק')

המשפטים:

- שתי מדינות לשני עמים- זו הדרך היחידה לשלום.
- קופת חולים היא ארגון לא יעיל שחייבים להפריט, שתהיה קופת חולים פרטית.
- אני אוהב רק מוסיקה ישראלית.
- אחרי הצבא אני עובר לחיות באמריקה.
- חייבים לסלק את כל העובדים הזרים, בישראל אין מקום למי שאינו יהודי.
- אני לא מצביע בבחירות, ממילא כולם מושחתים!
- אני הולך היום להפגנה מול הכנסת, זו הפגנה למען זכויות הנכים בארץ.
- חייבים לשרת בצה"ל, קרבי זה הכי, אחי!
- אני שומר שבת והולך לבית הכנסת בכל סוף שבוע.
- מוות לערבים!!
- חייבים לפעול למען זכויותיהם של עובדי הקבלן...
- אני נוסע לחו"ל לפחות פעם בשנה.

3. חפצים:

נניח במרכז המעגל חפצים שונים (אם חסר ניתן תמונות) כל אחד צריך לבחור חפץ אחד :
תני"ך, דגל ישראל, גלובוס, שטר של דולר, תמונה של הרצל, כיפה, כומתה/מדים, חולצת פולין, דגל אמריקה, כוס קידוש/פמוטים, הגדה מסורתית של פסח, מפת ישראל, מפת טיולים, מדריך תיירים של הודו/ אירופה. שרשרת מגן דוד, מעדר (תמונה של עבודת אדמה), תמונה של העפלה. עושים סבב כל אחד אומר באיזה חפץ הוא בחר ולמה. (15 דק').

4. שואלים (10 דק'):

- ⊗ האם מישהו יכול להגדיר את המושג ציונות?
- ⊗ מה עולה לכם בראש שאתם שומעים את השם הרצל?
- ⊗ איך הרצל היה מגדיר את הציונות?

5. ציטוטים א':

מחלקים את הקבוצה ל-6. כל קבוצית מקבלת ציטוט של הרצל. עליה לכתוב במילים שלהם מה "הרצל אמר" (10 דק').

6. ציטוטים ב':

כל קבוצה מקריאה את "תרגום" הציטוט שלה. אחרי שמבינים מה "הרצל אמר": מי שמסכים עם המשפט עומד על הכיסא ומי שלא נשאר לשבת.

שואלים- למה אתם מסכימים, למה לא?? (10 דק')

7. דיון (10 דק'):

- ⊗ האם אחד המשפטים חידש משהו למישהו?
- ⊗ מה זו ציונות ע"פ הרצל? (להשתמש במשפט "שאיפה לשלמות רוחנית ומוסרית").
- ⊗ האם יש עדיין מקום לציונות של הרצל היום?

8. קוראים את הטקסט (10 דקות)

"הציונות- אידיאל שאין לו סוף", קטעים מתוך נאום תשובה של תיאודור הרצל (26 ביוני 1899) נספח 2.

9. פתקי הגשמה (10 דק'):

מבקשים מכל חניך לרשום את ההגדרה של המושג הגשמה, כאשר כולם מסיימים מבקשים מהם לקום ולהניח את הפתק על הכסא, כל חניך מסתובב בין הפתקים ומחפץ את ההגדרה שהוא הכי אהב (לא את שלו!) נותנים לכמה חניכים להקריא את ההגדרה שהם אהבו.

10. מקריאים את ההגדרה למושג הגשמה ע"פ המילון

הגשמה (ע"פ אבן שושן)- ביצוע, הוצאת דבר אל הפועל. (הגשמת רעיון)

11. שואלים:

- ⊗ האם אתם מסכימים להגדרה?
- ⊗ האם אתם חושבים שאתם מגשימים?

12. סיכום :

לא הרבה יודעים שחזונו של הרצל לא הוגשם רק בכך שהוקמה מדינת ישראל, לעיתים יש קולות שאומרים שאין יותר מקום לציונות אבל זאת טעות חמורה! הרצל לא שאף רק להקים בית לעם היהודי אלא, גם שאף ליצור חברה יהודית צודקת בא"י. יש ניסיון לרוקן את הציונות מהתוכן החברתי שלה. אך לתפיסתו של הרצל סוציאליזם היה מרכיב מהותי בתוך הציונות.

תפקיד הציונות לא הסתיים בהקמת המדינה, הוא ממשיך יום יום ע"י אנשים שמגשימים את חזונו של ארץ ופועלים לחברה צודקת, לחברת מופת.

הרצל אמר...

קראו ורשמו במילים שלכם את הציטוט:

"המקומות הקדושים הם ויישארו קדושים לעולם כולו, למוסלמים ולנוצרים וליהודים. השלום העולמי, שכל האנשים הטובים נכספים לו בלהט, סמלו יהיה בהסכמת-אחים על המקומות הקדושים."
" בני הארץ יזכו לאחים מצוינים, כשם שהשולטן יזכה לנתינים נאמנים וטובים, שיפריחו חבל ארץ זה, מולדתם ההיסטורית."

(מתוך מכתב שכתב הרצל לצייר הפרלמנט הטורקי).

הרצל אמר ש...

הרצל אמר...

קראו ורשמו במילים שלכם את הציטוט:

"הכהונה תכובד מאוד כראוי לתפקידה הנכבד. אבל אל להם להתערב בענייני המדינה - עם כל ההערכה כלפיהם - פן יביאו עליה קשיים מבית ומחוץ. כל אדם הוא חופשי ובלתי מוגבל באמונתו או בכפירתו, כמו בלאומיותו."

(מדינת היהודים)

הרצל אמר ש...

הרצל אמר...

קראו ורשמו במילים שלכם את הציטוט:

"יום העבודה הרגיל הוא יום-שבע-השעות!..."

אני גם משוכנע, שיום שבע השעות הוא בר ביצוע בהחלט. ידועים הנסיונות בבלגיה ובאנגליה. אחדים מן המדינאים הסוציאליים המתקדמים טוענים אפילו שיום-המש-השעות עשוי להספיק בהחלט. ...
אכן, יום-שבע-השעות דרוש לנו כקריאת-היאספות עולמית לאנשינו, שבדין שיבואו מרצונם החופשי. צריך שתהיה זו באמת ארץ הבחירה!..."

הרצל אמר ש...

הרצל אמר...

קראו ורשמו במילים שלכם את הציטוט:

"אין לנו דגל. אנו זקוקים לדגל. שעה שרוצים להנהיג אנשים רבים, מן הכרח הוא להניף סמל מעל לראשיהם.

אני מתאר לעצמי דגל לכן עם שבעה כוכבי זהב. היריעה הלבנה מסמלת את החיים החדשים, הטהורים. הכוכבים הם שבע שעות-הזהב של יום-העבודה שלנו. שכן בסימן העבודה הולכים היהודים אל הארץ החדשה."

(מדינת היהודים)

הרצל אמר ש...

הרצל אמר...

קראו ורשמו במילים שלכם את הציטוט:

"ואילו אצלנו אין הילדים מועדפים או מקופחים בגין עסקי הפרנסה של אבותיהם.

עם כל דור חדש מתחילים אנו התחלה חדשה: ולפיכך ניתן החינוך חינום בכל הרמות, מבית הספר היסודי ועד ל'אוניברסיטת ציון'.

עד בחינת הבגרות בבית הספר התיכון לובשים הילדים לבוש אחיד ופשוט. אין זה נכון מבחינה מוסרית, שדרגה ומצב כלכלי של ההורים יבדילו בין הילדים בבית הספר."

(אלטנוילנד)

הרצל אמר ש...

הרצל אמר...

קראו ורשמו במילים שלכם את הציטוט:

"קראתי פעם לציונות אידיאל אין סופי, ואני מאמין באמת כי גם לאחר השגת ארצנו, ארץ ישראל, לא תחדל מלהיות אידיאל. כי בציונות כפי שאני מבין אותה, כלולה לא רק השאיפה אל כבדת ארץ מובטחת כחוק, בשביל עמנו האומלל, אלא גם השאיפה לשלמות מוסרית ורוחנית."

(מדינת היהודים).

הרצל אמר ש...

אכן, לעתים קרובות נאמתי את הנאום שהשמעתי באוזניכם הערב, מפני שאני חייב לחזור תמיד אל אותן מילים עצמן. אף על פי כן אינני מעוייף, מפני שהציונות נותנת לנו חמימות חדשה, היא משהו שאני אוהב יותר מכל דבר אחר בחיים! (תשואות)...
יש אנשים שאינם מבינים אותנו כראוי וסבורים כי מטרת מאמצינו היא לשוב אל ארצנו. האידיאל שלנו הולך הלאה מזה; האידיאל שלנו הוא חזון האמת הנצחית הגדולה, הוא אידיאל שהוא הולך תמיד קדימה, הוא אידיאל שאין לו סוף, שלעולם הוא גדל והולך, כך שבכל פסיעה ופסיעה שאנו פוסעים לפנים, אופקנו הולך לפנינו, ובפרספקטיבה רואים אנו לפנינו תכלית עוד יותר גדולה ונאצלת, שאליה נשתדל לשים את פנינו... –

מה הרצל אומר כאן? (לא רק לשוב לארץ אלא תכלית גדולה יותר)

אנו נחזיר את התרבות הגבוהה ביותר לעמנו. אנו נרומם את הנשמה היהודית למרום-פסגתה. אם נזכה להיות שם, ואני מקווה להיות שם (קריאות רמות "אמן!"), אנו ניתן להמוני עמנו העניים את כל המחשבות הנעלות הללו, נגאל את נפשותיהם, נעזור להם להגשים את האידיאל הגדול ביותר של הצדק והיושר.

אינסופי, אינסופי הוא האידיאל... פלא הימים האלה יהיה שאיפתנו אל האידיאל האינסופי שלנו- האצלתה של האנושות!!! (תשואות רמות וממושכות).

מה תפקידה של הציונות ע"פ הרצל?

(יצירת חברה נאצלת, נתינת אידיאלים של צדק

ויושר).

הציונות- אידיאל שאין לו סוף

קטעים מתוך נאום תשובה של תיאודור הרצל (26 ביוני 1899)

אכן, לעתים קרובות נאמתי את הנאום שהשמעתי באוזניכם הערב, מפני שאני חייב לחזור תמיד אל אותן מילים עצמן. אף על פי כן אינני מעוייף, מפני שהציונות נותנת לנו חמימות חדשה, היא משהו שאני אוהב יותר מכל דבר אחר בחיים! (תשואות)...

יש אנשים שאינם מבינים אותנו כראוי וסבורים כי מטרת מאמצינו היא לשוב אל ארצנו.

האידיאל שלנו הולך הלאה מזה; האידיאל שלנו הוא חזון האמת הנצחית הגדולה, הוא אידיאל שהוא הולך תמיד קדימה, הוא אידיאל שאין לו סוף, שלעולם הוא גדל והולך, כך שבכל פסיעה ופסיעה שאנו פוסעים לפניו, אופקנו הולך לפנינו, ובפרספקטיבה רואים אנו לפנינו תכלית עוד יותר גדולה ונאצלת, שאליה נשתדל לשים את פנינו...

אנו נחזיר את התרבות הגבוהה ביותר לעמנו. אנו נרומם את הנשמה היהודית למרום-פסגתה. אם נזכה להיות שם, ואני מקווה להיות שם (קריאות רמות "אמן!!"), אנו ניתן להמוני עמנו העניים את כל המחשבות הנעלות הללו, נגאל את נפשותיהם, נעזור להם להגשים את האידיאל הגדול ביותר של הצדק והישר.

אינסופי, אינסופי הוא האידיאל... פלא הימים האלה יהיה שאיפתנו אל האידיאל האינסופי שלנו- האצלתה של האנושות!!! (תשואות רמות וממושכות).

פעילות מספר 5: הטיול התנועתי הוא הכי מגניב אותי

מטרות הפעולה:

- להתחבר לחוויות הטיול המיוחדות לטיולים בתנועת הנוער.
- לשים דגש על חשיבות הטיול בתנועה ובכלל; על עצם חווית הטיול לחוג, לשכבה וכן על המאפיינים המיוחדים של הטיול התנועתי (מבשלים את הארוחות לעצמנו, ישנים בחוץ בשקי שינה...).
- להלהיב את המדריכים לעתיד לקראת טיולים בכלל, עם חניכיהם לעתיד בפרט וגם לקראת הטיול שיש בקורס למחרת, בעיקר בהתחשב בעובדה שלחלקם זהו הטיול התנועתי הראשון בשבילם...

מהלך הפעולה:

- 1. סיפור בסבב:** כל אחד צריך לחשוב על טיול שעשה (עדיף תנועתי, אבל לא חייבים, אפשר גם טיול אחר או אפילו טיול דמיוני, טיול שהייתי רוצה לעשות...) כל חניך מקבל דף הוא כותב שתי שורות ראשונות מהסיפור שלו, ומקפל את הדף כך שניתן לראות ולקרוא רק את המשפט האחרון שנכתב. כולם מעבירים את הדף ימינה וממשיכים את הסיפור שלהם פחות או יותר, אבל מתאימים אותו מעט למשפט האחרון שעל הדף שקיבלו ומקפלים, וכך שוב ושוב. כשחוזר הדף למי שהתחיל אותו עוצרים. פותחים את הדפים וקוראים את הסיפורים המצחיקים... (לא יהיה זמן לקרוא את כל הסיפורים...) (15-10 דק')
 - 2. אוספים מתוך הסיפורים המבולבלים שקראנו, חשוב להתמקד יותר בסיפורים של טיולים בארץ:**
 - ❖ מה אתם אוהבים בטיולים?
 - ❖ חוויות מיוחדות שאתם זוכרים מטיולים שעשיתם.
 - ❖ מקום שבמיוחד אוהבים לטייל בו? למה?
 - 3. קוראים את "מכתב מאמא מאוכזבת" - מסבירים לחניכים שזה מכתב מפוברק, אבל בכל זאת נתייחס אליו ברצינות, הרי ברור שיש הורים אולי אפילו חניכים ומדריכים שזה מה שהם חושבים על טיולי התנועה וזו עמדה שעלינו לדבר עליה ולחשוב איך נכון להתמודד איתה. (15 דק')**
 - 4. שואלים:**
 - ❖ האם אתם מסכימים עם האמא? מה דעתכם על דבריה? עם מה לא מסכימים? ("טיול כמו בימי הביניים")?
 - ❖ למה לדעתכם מטיילים כך בתנועה?
 - ❖ האם נכון להמשיך לטייל כך?
 - ❖ למה אנחנו בכלל מטיילים?
 - ❖ למה להקדיש את פעילויות החופשים לטיולים, למה לא עושים פעילויות אחרות?
- מחלקים את החוג ל-4 קבוצות קטנות יותר, כל קבוצה מקבלת חלק מתוך החלטות מרכז תנועה תשס"ח בנושא טיולים. כל קבוצה צריכה לקרוא היטב את הכתוב, לקיים שיחה קצרה בכדי לדעת להסביר את הכתוב לשאר החניכים בחוג. (15 דק')

5. אחרי שכולם הסברו- שואלים : (10 דק')

- מה דעתכם על ההחלטות? ישימות? רלוונטיות להיום? מישהו פה יכול להסתדר בלי פלאפון?
- למה לדעתכם מטיילים כך בתנועה?
- למה אנחנו בכלל מטיילים?
- למה להקדיש את פעילויות החופשים לטיולים, למה לא עושים פעילויות אחרות?

6. קוראים חלק מנייר העמדה על הטיולים. (20 דק')

- מה מיוחד בטיול התנועה?
נוף, אהבת הארץ, הכרת הארץ דרך הרגליים, חווית השייכות לארץ, האתגרים שהטיול מציב בפנינו להתמודד איתם, חווית הקבוצה והיחד, גיבוש קבוצתי, להציב עצמי במצבים שאני לא רגיל אליהם ולהתמודד איתם גם אם הם אינם פשוטים לי ולעשות זאת יחד כקבוצה...

סיכום:

הטיול התנועתי הוא בעל אופי אחר מטיולי בתי הספר למיניהם וזה מתוך בחירה ולא מתוך אינרציה מימי הביניים. אנו כתנועה רואים חשיבות גדולה בחוויה כזו של טיול – המזמנת אתגרים, המאפשרת ומזמנת את החיבור הבלתי אמצעי לטבע, לנוף, לארץ, ליחד הקבוצתי... אנחנו עומדים לצאת מחר לטיול – זו הזדמנות שלנו לחוות חוויה אחרת בינינו כחוג, כשכבה בקורס. אתם כבר בסוכות – חודש וקצת אחרי תחילת ההדרכה שלכם תצאו עם חניכים שלכם לטיול – הזדמנות נפלאה לגיבוש של החוג, להצבת אתגרים שיהיה עליהם לעבור יחד כחוג, לשבירה של מקומות קבועים שחניכים תופסים בקבוצה ולשנות דינאמיקות ביניהם... שיהיה בכיף, משמעותי ובהצלחה!

15.4.2003

לכבוד:

מזכ"ל המחנות העולים – דוד דרומולביץ'

שלום רב,

שמי שרה ובני חניך בתנועתך, החנות העולים. לפני כשבוע בני חזר הביתה מהמחנה עם דף המסביר על טיול פסח הקרוב. הוא חזר נרגש, נלהב מלצאת לטיול ולחץ עלי שלם כי יש רק עוד שבועיים עד גמר ההרשמה וכל החברים שלו באים.

קראתי בעיון את המכתב וכמו כל אמא אחראית, גם התקשרתי למדריכה שלו כדי לשמוע עוד פרטים על אופי הטיול. אני כותבת אליך מכתב זה מכיוון שמאז אותה השיחה אני נסערת כולי ממה ששמעתי על הטיולים אצלכם בתנועה !!!

נדהמתי לשמוע כי אתם מתכננים לישון עם הילדים בחוץ, בקור, בשקי שינה ואפילו בלי אוהלים (!!!) אני לגמרי לא מבינה מה זו ההתעקשות המיותרת הזו !!?

כל טיול הוא הרי ממילא, זמן איכות של יחד (בכל זאת, שלושה ימים רצוף...), עם הוואי של אוכל, שירה, טיול ושינה יחד. אך כשהם ישנים ממילא כל אחד לעצמו. כתנועה אתם לא מעדיפים שהחניכים לא יקפאו, יוכלו לישון טוב יותר ויוכלו באמת להיות יותר ערניים ביום שלמחרת? אתם באמת מעדיפים להקשות עליהם את השינה בלילה, שיתעוררו מותשים, לא מסוגלים באמת לטייל !?

דבר נוסף שהכעיס והדאיג אותי מאוד הוא עניין הבישול. הילדים מטיילים כל היום, בשמש, עם תיק כבד על הגב (ועוד ג'ריקן), חוזרים בוודאי מאוד עייפים וגם בעניין זה אתם לא מקלים עליהם כלל ונותנים להם לבשל לעצמם אוכל על מדורות!?

שילדים יתעסקו עם האש זה דבר די מסוכן, ולתת לילד להוציא סיר עם מים רותחים ממדורה, זה גם לא ממש מעשה אחראי, ויותר מזה - זה פשוט לא הגיוני לגמרי שהילדים יחכו שעתיים עד לאוכל...

אני כותבת מכתב זה אלך, לא למען נוחיותו של הילד שלי בטיול שלכם, – הוא, אני מבטיחה לך, לא יצא לטיול. ובכל זאת - אולי כדאי שתעשו קצת חושבים עם עצמכם ותגיעו למסקנות הנכונות לגבי איך נראה טיול במאה ה-21 !!!

באמת צר לי על הכאב והצער שוודאי יגרמו לבני, אך יהיה עליו להסתפק בטיולי בית הספר, שם יודעים לטייל; ישנים באכסניה סגורה נוחה ובטוחה, עם מיטה נוחה ומקלחות, מקבלים אוכל חם, יש מורים מבוגרים ואחראים בשטח, יש אוטובוס צמוד שלוקח אותם ממקום למקום, יש מקלחת ושירותים צמודים, אין התעקשות מיותרת לתנאים של ימי הביניים.

אתם סתם פוגעים בעצמכם ובמספר (הגם ככה לא רב) שלכם. חבל.

בתקווה שתיקחו את המכתב הנ"ל לתשומת ליבכם,

בברכה,

אמא מאוכזבת, שרה.

עיקרי החלטות מרכז תנועה תשס"ח

הטיול ככלי חינוכי בתנועת הנוער "המחנות העולים"

1) חוויה תנועתית יוצרת

כחלק משאיפתה של תנועת "המחנות העולים" ליצור שינוי חברתי – ערכי בקרב בני הנוער בישראל, רואה התנועה בטיול כלי חינוכי מרכזי, באמצעותו לוקחים החניכים אחריות על עצמם ועל סביבתם. אנו רואים בטיול התנועתי חוויה יוצרת, שמאפשרת ביטוי אישי וקבוצתי, בכל חלקי הטיול. זאת בניגוד לחוויה צרכנית של טיול.

א. היערכות לטיול כקבוצה:

1. תנועת "המחנות העולים" רואה את טיולי התנועה טיולים של קבוצות מטיילות. הטיולים מהווים חלק משמעותי בבנייתה ובעיצובה של החוויה החוגית.
2. כדי לפתח את האחריות והעצמאות החוגית, כחלק מתהליך חינוכי ארוך טווח, יש לחזק את היערכות הקבוצתית לטיול. לפיכך, על החוג:
 - א) מוטלת האחריות לארגן לעצמו את כלי הבישול.
 - ב) לקנות לעצמו את המזון לטיול.(קביעת התקציב לחבר חוג, לפני כל טיול והפיקוח על כך יהיו מוטלים על המז"מ, זאת כדי למנוע פגיעה בערך השוויון)
- ג) לאסוף בעצמו קרשים הנדרשים להבערת מדורת החוג במהלך הטיול.

ב. הדרכות ולמידה:

מתוך תפיסת הטיול התנועתי ככלי חינוכי, התנועה רואה בלמידה התנועתית ובהדרכות במהלך הטיול חלק בלתי נפרד מהווי הטיול ומהחיבור שלנו לארץ ישראל. המסקנה היא שקבוצה מטיילת, אשר לא עוברת תהליך למידה מחסירה חלק מהותי בתוך התהליך החינוכי של הטיול.

2) הקבוצה המטיילת

א. דמות המדריך:

על המדריך לקחת חלק פעיל בהכנות לטיול המתבטאות ביציאה לטיול ההכנה, כתיבת הדרכות והעברתן, הכנת הקבוצה לקראת הטיול וכדומה.

ב. טיול בחוגים

- תנועת "המחנות העולים" מעודדת יציאה של קבוצות לטיולי התנועה כחוגים. טיול בקבוצות מעורבות מנתק את הקבוצה מן התהליך החינוכי אותו היא עוברת במחנה.*
- התנועה מעודדת, בכל אופן, כל חניך בתנועה לצאת לטיול בין אם הוא חלק מקבוצה ובין אם לא.

עידוד טיולים עצמאיים

התארגנות פשוטה של טיולים עצמאיים, שאינם חלק מהטיולים הארציים, תעודד את עצמאות החניכים ותפתח את תרבות הטיולים בתנועה. לפיכך התנועה מעודדת טיולים עצמאיים מכל סוג שהוא, תוך שימת דגש על טיול של החוג הבודד.

(3) אופי הטיול

א. הפן הסביבתי:

- אחת ממטרות הטיול ב"מחנות העולים" הינה החיבור לטבע הארצישראלי תוך דאגה לשימור הסביבה.
1. שקיות זבל- כחלק מהרצון לשמור על נופי הארץ בהם אנו מטיילים, על כל חניך להצטייד בשקיות זבל למהלך הטיול ולדאוג לניקיון המסלול.
 2. כלים רב פעמיים-

א) מתוך מחשבה על איכות הסביבה ובכדי להימנע מזיהום מיותר יש להשתמש בכלים רב פעמיים בכל פעילות שמאפשרת זאת.

ב) כחלק מאחריות החניכים על הטיול, מוטל עליהם להתארגן במסגרת החוג ולדאוג להבאת הכלים.

ב. ערכות קפה :

1. בישול קפה על גזיה במהלך המסלול מאפשר אתנחתה איכותית, המאגדת את סביבו, יוצרת אוירה נעימה ומגבשת, כיאה לתרבות טיולינו בארץ.
- ערכת הקפה תהיה בתוך תיק החניך לאורך כל המסלול. כדי למנוע אי שוויון, על הקבוצה המטיילת לדאוג לאספקת קפה קבוצתית ולא למספר מצומצם של חברים.
2. רכישת הגזיות צריכה להיות באחריות ובארגון המחנה במחיר הגדלת עלות הטיול.

שימוש בטלפונים ניידים:

השימוש בטלפונים ניידים מייצג את הצד הצרכני והמנוכר, שאנו מנסים להתנתק ממנו במהלך הטיול ועל כן יש להימנע מכך. השימוש בטלפונים ניידים פוגע בערך השוויון המהווה אבן יסוד לפעילות התנועתית בכלל ולטיול התנועתי בפרט.

(4) עישון:

מסיבות חינוכיות, אסור שהעישון יהווה חלק מהטיול התנועתי. לכן, אנו קוראים למעשנים לא ליצור תרבות, שהיא זרה לתנועתנו ולקחת אחריות על כך.

(5) חולצה כחולה-

בכדי להגביר את תחושת השייכות וליצור ממשות נראית לתנועה על החניכים בטיול ללבוש חולצה כחולה. טיול מחייב זאת, כפי שמחייבת כל פעילות אחרת המתקיימת במסגרת התנועתית.

"רק מי שמכיר את הארץ יודע לחיות בה"
עיקרי נייר העמדה – מרכז תנועה תשס"ח
הטיול ככלי חינוכי בתנועת הנוער "המחנות העולים"

לטיול מקום מרכזי בתנועת הנוער "המחנות העולים", עוד מימי ראשיתה. בתולדות התנועה נזקפים הטיולים הראשונים במדבר יהודה, גילוי המכתש הקטן, ההקפה הראשונה והיחידה סביב לים המלח ברגל, הטיול הייחודי לדמשק, וכן חינוך סיירי הפלמ"ח והמטיילים הגדולים של הארץ. הטיול ב"מחנות העולים" היה תמיד טיול המציב אתגר בפני חבר התנועה והחוג התנועתי, בו מכירים את הארץ וחשים אותה באופן בלתי אמצעי ובו באים לידי ביטוי ערכי התנועה - שוויון, עזרה הדדית ושיתוף. "במפעלים חוגיסט נמדד", כי הרי עומד בפניו אתגר לאומי, חברתי, קבוצתי ואישי, איתו הוא נדרש להתמודד.

אחד מעמודי התווך של הטיול התנועתי הוא המפגש של חניך עם הטבע הארצישראלי. לטבע מגוון צבעים, קולות, מראות וחושים, אשר מעוררים בחבר התנועה סקרנות ומאפשרים פתיחות ושלמות. אורחות החיים השונים, שמחייב הטיול הנווד והמפגש עם הטבע מעודדים עצמאות ואחריות. המפגש עם הטבע יוצר אתגר אישי ומאפשר לבחון את גבולות היכולת של החניך ושל הקבוצה. היציאה אל הטבע מאפשרת ניתוק זמני מהשגרה ומהסביבה הרגילה ומהווה הזדמנות לחיבור אל העצמי והקבוצה.

הטיול התנועתי מציב את חבר התנועה כפי שהוא אל מול הטבע ואל מול חבריו לחוג ולתנועה. זאת על ידי ניתוק מהיומיום הטכנולוגי, הצרכני והמנוכר. בכך הוא מאפשר מפגש אמיתי ונכון יותר בין חברי החוג ובין חוג מסוים לחוגים אחרים מרחבי הארץ. בכך נותן הטיול ממשות נראית לתנועה. הטיול מחדד את תפקידו של המדריך ביחס לחוג המודרך ומאפשר לחוג לראות את המדריך שלו בשלל יכולות וכישורים שהוא לא פוגש ביומיום. הטיול מחזק את מקומו של המדריך ביחס לחוג ולחניכיו. כל אלה יוצרים הזדהות של חבר התנועה עם התנועה.

פעילות מספר 6 : פעילות במהלך הטיול :

חינוך לקיימות וערכי שמירת הסביבה- בדגש על מיחזור וצריכה

(6 פעילויות בנות 20-30 דקות)

מטרות:

1. חשיפה לעולם מושגים של איכות והגנת הסביבה, התעסקות במושגים אלו.
2. הטמעת ערכים של שמירה על הסביבה ואקולוגיה דרך משחק ופעילות מתודית.
3. עידוד לקיחת אחריות אישית וחוגית על קיום סביבתי.

פעילויות בנושא מיחזור וצריכה:

פעילות 1: זכרון מיחזור

מטרה: פתיחת השיחה על מיחזור וצריכה.

המשחק עובד כמו משחק זיכרון רגיל. החניכים נדרשים להתאים בין תמונות של מוצרים שונים לבין תמונות של פסלים מחומרים ממוחזרים שנעשו ברחבי העולם. (מופיע בנספח)

פעילות 2:

מטרה: הבנת הבעיה של יצירת פסולת ומשמעות תרבות של צריכה.

מסדרים את החניכים ב- 2-3 קבוצות, כל קבוצה מסתדרת בשורה. בראש כל שורה עומד חניך אחד מול השאר. כל חניך מחזיק פסולת כלשהי (עיתון, בקבוק וכו'), ונדרש להעביר אותו לחניך שבראש השורה. העומד בראש ינסה להחזיק כמה שיותר פסולת – בבגדים, בכיסים, בין הרגליים ועוד. הקבוצה המנצחת היא זו שהחניך העומד בראשה הצליח להחזיק כמה שיותר פסולת.

1. ציוד: לפחות 30 בקבוקי פלסטיק, עיתונים, בדים וחומרי פסולת יבשים נוספים.
2. רצוי לבחור קנה מידה לכמות הפסולת שהחניך מחזיק: כמספר הפריטים, או להוסיף גם קריטריון לגודלו ולמיין למספר פריטים קטנים, בינוניים וגדולים.

משווים את המשחק למצב בישראל וניתן לחניכים עובדות על בעיית הפסולת ההולכת ומחמירה, שבה יש מחסור הולך וגדל בעתודות הקרקע להטמנת הפסולת, שאנו משליכים, כשפסולת זו מצטברת במזבלות במשך מאות שנים.

נשאל:

- מה ניתן לעשות עם הפסולת?
- נאמר לחניכים כי בפעילויות הבאות נלמד את הקשר בין המוצרים שאנו צורכים ובין משאבי הטבע.

פעילות 3:

מטרה: מקור המוצרים שאנו צורכים, הוא מחומרי גלם וחומרי הגלם מעובדים ממשאבי כדור הארץ.

- נכין מראש רולטת חומרים והמוצרים המושלכים שנאספו/ קלפים גדולים עם תמונה ושם של המוצר.
- נפזר מוצרים שונים מחומרים שונים על הקרקע, או את הקלפים שהוכנו.
- כל זוג חניכים יתבקש לבחור מוצר, או קלף מהקופסה. לשם המיון של החומרים במשחק זה, חומר אורגני יוגדר כחומר חי שלא עבר תהליך של עיבוד : למשל פרות, ירקות, שערות וכד'. לעומתם לנייר, לעץ, לכותנה ולצמר, שהם חומר אורגני מעובד, תהיה קטגוריה נפרדת.
- נסביר כי כל אחד מהמוצרים סביבנו עשוי ממשאבי טבע שונים.
- נשאל: מה מקורם של חומרי הגלם : המתכות, הפלסטיק, הנייר וכו' ? האם הם נמצאים בטבע בצורות אלה? ממה לדעתכם מפיקים אותם?
- כל זוג יניח את המוצר שלו במקום המתאים על הרולטה, על-פי סוג החומר שהמוצר מיוצר ממנו.

- לאחר שמיינו את המוצרים, המדריך יעבור על כל אחד מהחומרים ברולטה ויגלה יחד עם החוג את מקורם בטבע ואת שלבי העיבוד שלהם לחומר גלם. אפשר להכין רמזים מוכנים מבעוד מועד, בצורת פנטומימה, ציור וכדומה.
- בהסבר על הקשר בין המוצרים למשאבי הטבע יש להדגיש שני היבטים עיקריים :

היחס ההפוך בין קצב הצריכה של משאב הטבע ובין קצב ההתחדשות שלו. בעוד קצב ההתחדשות שלו נמשך אלפי עד מיליוני שנים, (מיוצג בטבלת משך זמן התפרקות החומרים בטבע בפעילות הבאה), קצב צריכתו על-ידי בני האדם, הולך וגובר כתוצאה משיעור הגידול המהיר של האוכלוסייה האנושית והעלייה ברמת החיים שלה.

המשאב בעצמו, או בתהליך הפקתו, קשור בהרס סביבות חיים של צמחים ובעלי חיים.

הזכוכית כדוגמה. הזכוכית עשויה מחול. החול הוא משאב טבע, אותו מעבדים וממנו מייצרים זכוכית. דיונות החול משמשות כסביבת חיים למגוון של צמחים ובעלי חיים, אשר במשך אלפי שנים התאימו עצמם לאזורי המחייה הקשים האלה. עם סילוק החול, גם המגוון הביולוגי נכחד. בגלל ריבוי השימושים של החול כחומר גלם לחומרי בנייה ולעיבודו לזכוכית, החול בארץ נמצא בסכנת הכחדה. כיום יש צורך לייבא חול מחוץ לארץ. הסתכלו סביבכם ונסו להבחין במוצרים הקשורים בחומרי בנייה. ברבים מאלה יש חול. בארץ מקורו של החול הוא מהמדבריות של אפריקה, ומוסע על-ידי נהר הנילוס ויובליו אל חופי הים התיכון, על-ידי הזרמים והגלים. קצב השימוש שלנו בחול מהיר יותר מקצב הסעתו מאפריקה ועל כן הוא נמצא בסכנת הכחדה. זאת, משום שכל אחד מאתנו צורך מוצרים רבים שייצורם קשור בחול, כמו מוצרי זכוכית ובניינים. האוכלוסייה בעולם ואף בישראל גדלה בקצב מהיר. היות ומשך זמן ההתפרקות של הזכוכית וחומרים אחרים הוא ארוך מאוד ותלוי בסוגי החומרים המרכיבים אותו, המשאבים בטבע הולכים ומתכלים. ניתן על-כן למחזר את פסולת הזכוכית על-ידי התכתו ולייצר ממנה מוצרי זכוכית חדשים.

פעילות 4:

מטרה:

1. להבין, שמשאבי הטבע מתחדשים בתהליכים הנמשכים מיליוני שנים.
2. להבין שלמרות התהליכים הטבעיים של מחזורי החומרים, כתוצאה מייצור כמות גדלה והולכת של מוצרים משאבי הטבע הולכים ומתכלים.

ננסה להבין מדוע נכחדים משאבי הטבע, כתוצאה משתי מגמות עיקריות:

- כל אחד מאתנו צורך יותר מוצרים כתוצאה מההתפתחות הטכנולוגית והעלייה ברמת החיים, המתחוללת בעקבותיה.
- האוכלוסייה האנושית גדלה בקצב מהיר.

מהלך הפעילות:

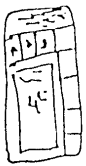

- נציג את טבלת משך זמן התפרקות חומרים.
- הצגת שיעור גידול האוכלוסייה לפי לוח שנה.

דגשים:

1. משאבי הטבע מתחדשים בתהליכים איטיים הנמשכים מיליוני שנים, אולם הכמות שלהם בכדור הארץ קבועה.
2. שיעור הגידול הגבוה של האוכלוסייה והעלייה ברמת החיים גורמים לצריכה גדלה של מוצרים העשויים ממשאבי טבע, על-כן צריכת המשאבים הגדלה, גורמת להתכלותם.
3. עלינו למצוא דרכים להמשיך בקדמה מבלי לגרום להתכלות משאבי הטבע: לקחת אחריות אישית וקבוצתית: צרכנות נבונה מחד ופיתוח בר-קיימא מאידך.

שלבי המחשת גידול האוכלוסייה טבלת זמן של התפרקות חומרים:

- המדריך יכין קלפים מהטבלה המציגה את משך ההתפרקות של החומרים להלן.
- המדריך יסביר לחניכים את תהליך ההתחדשות של משאבי הטבע ואת משך זמן ההתפרקות של החומרים בטבע כחלק ממחזורי החומר.
- נבקש מכל חניך לשער את משך זמן ההתפרקות של המוצר שבחר בפעילות הקודמת.
- המדריך יניח במרכז את הקלפים בשורה, או בעיגול.
- על כל חניך לבחור את הכרטיס המתאים ולהניח אותו מחוץ לרולטה, מול המוצר המונח עליו. כך ייווצר עיגול רחב סביב הרולטה.
- המדריך יסכם את תהליך ההתחדשות של משאבי הטבע ויצג את הבעיה בעידן המודרני: שיעור הגידול של האוכלוסייה והעלייה ברמת החיים גורמים כיום להתכלות משאבי הטבע בקצב גובר.

כרטיס אוטובוס	בנה קליפת	בד כותנה	חבל	גרב צמר	עץ	נעל עור	פחית אלומיניום	בקבוק פלסטיק	גלגל גומי	בקבוק זכוכית	אריזת קלקר
											
4 שבועות	4 שבועות	1-5 חודשים	3-4 חודשים	1 שנה	13 שנים	50 שנה	200-300 שנים	450 שנים	1000 שנה	1,000,000 שנה	1,000,000 שנה

מנהרת זמן (לוח שנים)

- הלוח ייבנה משנתות כך, שכל אחת מהן מייצגת 10 שנים.
- 1960 - 3 מיליארד איש, בתוספת דמויות של 3 בני אדם.
 - 2000 - 6 מיליארד איש בתוספת 6 דמויות של בני אדם.
- המדריך יניח על הרצפה את לוח הזמן. ליד שנת 2020 יהיה סימן שאלה כדי לעורר דיון בעקבות סבב של "ניחוש מושכל" על-ידי התלמידים.
- בשנת 1960 שיעור הגידול השנתי היה 40,000 מיליון איש לשנה.

- כיום שיעור הגידול הוא כשמונים מיליון איש לשנה. כתוצאה מכך מספר השנים שלוקח לאוכלוסיית העולם להכפיל את עצמה, הולכת ויורדת.

כל המוצרים, או הקלפים, שהשתמשו בהם במשחק הקודם יוחזרו לקופסה. הקופסה תייצג בתחילת הפעילות את סך כמות המוצרים שניתן לייצר מהמשאבים של כדור הארץ. אולם כמות המשאבים של כדור הארץ היא כמות קבועה, בעוד האוכלוסייה הולכת וגדלה בקצב מהיר. הקופסה תונח במרכז, בקרבת לוח השנים. על המדריך להכניס לקופסה כמות של מוצרים או כרטיסים שתתאים לפעילות כך, שלבסוף תיוותר כמות מועטה בקופסה. על המדריך גם לתכנן איזו כמות של מוצרים או כרטיסים תוצא מהקופסה בכל פעם על-ידי התלמידים המייצגים את גידול האוכלוסייה, תוך התחשבות בעובדה, שכמות המוצרים הנצרכת למיליארד איש, עולה בהדרגה עם השנים, כתוצאה מהעלייה ברמת החיים.

- נבחר 3 חניכים מתנדבים. כל אחד מהם ייצג 1 מיליארד בני אדם. שלושת החניכים יעמדו ליד שנת 1960, לאחר שייטלו מהקופסה מוצרים או קלפים, שנצרכו בתקופה זו. המדריך יציע עקרון לנטילת כמות המוצרים על-ידי החניכים. את המוצרים, או הקלפים יניחו בערמה לידם.
- עתה יקומו 6 חניכים והם ייטלו כמות רבה יותר של מוצרים, או כרטיסים לעומת הקודמים, כתוצאה מהעלייה ברמת החיים ובצריכת מוצרים. החניכים יעמדו ליד השנה 2000. המדריך יזכיר כי האוכלוסייה הכפילה את עצמה ב-40 שנה ויתייחס לעלייה בכמות הצריכה של כל אחד מהם.
- נשאל: כמה בני אדם לדעתם יחיו בשנת 2020, כאשר הם עדיין יהיו בסביבות גיל 30 בלבד או פחות?
- עתה יקומו 12 חניכים וייטלו מהקופסה מוצרים או קלפים, וכמות זו תעלה על כמות המוצרים שנטלו ששת החניכים הקודמים. הקופסה כמעט ריקה והשאלה שתישאל: ליד איזו שנה על החניך לעמוד, מתי תכפיל עצמה האוכלוסייה של היום?
- המדריך ידגיש את העובדה, כי פרק הזמן הנדרש לאוכלוסיית העולם להכפיל את עצמה, מתקצרת בחצי.
- דיון: בני האדם מכלים את המשאבים בקצב מהיר ואף גדל:
 1. מה יקרה אם המשאבים ייכחדו?
 2. האם בני האדם יוכלו להמשיך ולהתקיים על פני כדור הארץ?
 3. האם אנו היום מחויבים מוסרית לדורות הבאים, בנינו ובני בנינו?
 4. מה עלינו לעשות כדי שלא נגיע למצב של התכלות משאבי כדור הארץ?

פעילות 5:

1. להבין, שכל מוצר שאנו מייצרים, משפיע על הסביבה בכל שלבי ההפקה, העיבוד והייצור שלו.
2. להבין שכל מוצר מצריך ייצור של מוצרים נוספים: למשל: לאריזתו, להובלתו ולמכירתו ומוצרים אלה גם מצריכים אריזה, הובלה, מכירה וכדומה. במעגלים מתרחבים והולכים.
3. להבין, שכתוצאה מכך, כל אחד מאתנו כצרכן - משפיע על הסביבה, על-ידי כמות הצריכה שלו.

מהלך הפעילות:

דף העבודה נלקח מ"קיץ בירוק", המשרד לאיכות הסביבה והחברה למתנ"סים

- נחלק לחניכים את תרשים הזרימה, המציג את מעגל החיים של המוצר ומוצרים הקשורים בייצורו ובשיווקו וכן את הכרטיסים הנלווים לו.
- החניכים יגזרו את הכרטיסים וידביקו אותם במקום הנכון בתרשים הזרימה.
- דיון: על כמות המוצרים הרבה שאנו צורכים כתוצאה מכך, שכל מוצר חדש גורם לשימוש בשורה של מוצרים נוספים: למשל הצי'פס גורם לייצור כמות רבה של אריזות מאלומיניום, יותר משאיות יעלו על הכביש בגלל הובלת הצי'פס ולכן צריך לייצר יותר משאיות, ולתהליך השלם של ייצור משאיות יש מעגל נפרד של השפעות סביבתיות והציור מדגים רק חלק קטן מהם.
- סיכום: כל אחד משלבי מעגל החיים של ייצור המוצר מזהם את הסביבה. אנו מכלים משאבים לא רק עבור המוצר עצמו, אלא גם עבור האנרגיה לייצורו, לאריזתו ולהובלתו. עבור ייצור האנרגיה, האריזות וההובלה, אנו מקימים מפעלים נוספים הכרוכים בצריכת משאבים נוספים וכן בפליטת מזהמים נוספים לסביבה. להזכיר גם מה שהבנו בפעילות הקודמת: כמות המשאבים אינה גדלה ואנו מכלים אותם בקצב מהיר ואף מזהמים את הסביבה. אלו מוצרים נוספים ניתן לדעתכם להוסיף לתמונה בתהליך הייצור והשיווק?

שימוש בחומרי הדברה להדברת מזיקים ומחלות	גידול התירס, קנה הסוכר, הכנת השטח, זריעה ודישון	ייצור חשמל ואספקתו
ייצור הקורנפלקס ואריזתו	הובלת התירס למפעל	אחסון וקירור התירס
השלכת כלים ומכונות שהתיישנו	טיפול בשפכי המחלבה	השקיית הגידולים החקלאיים
השלכת אריזות החלב והקורנפלקס	הפקת הסוכר והובלתו למפעל	הפקת קמח תירס
ייצור אריזות לחלב (קרטון, אלומיניום ופלסטיק)	גידול מספוא לפרות	שיווק והובלת הקורנפלקס לחנויות
אריזה והובלה של החלב	איסוף יבול התירס	טיפול בפגרי בעלי חיים
ייצור אריזות לקורנפלקס (קרטון וניילון)	טיפול בפסולת שנוצרת לאחר קילוף התירס	גידול הפרות במשק, שימוש בתרופות ובחיסונים

פעילות 6: "טביעה אקולוגית":

- 🌐 כל חניך ימלא את השאלון המצורף בהתאם למצבו בביתו.
- 🌐 כל חניך יספר את התוצאות של השאלון שלו.
- 🌐 נקרא יחד את המאמר של ליה אטינגר, ונבין מהו המושג "טביעה אקולוגית"/ המדריך יסביר מעט על טביעה אקולוגית/ קטע מקוצר על טביעה אקולוגית.

נשאל את החניכים:

- האם ביכולתנו להשפיע על המצב? כיצד?
- האם תנועת הנוער יכולה לקחת אחריות על הצריכה ולשנות את הרגלי ותפיסת הצריכה? כיצד?

שאלון – טביעת הרגל האקולוגית

האם שאלת את עצמך כמה "טבע" נדרש כדי לקיים את רמת החיים שלך?
כדי לבדוק זאת, כל שעליך לעשות, הוא לענות על השאלות שלהלן. אנא בחרו את התשובה המתארת בצורה קרובה ביותר את מצבכם בבית.

באיזו תדירות את/ה אוכלת/אוכל מן החי? בשר, עוף, דגים, ביצים, מוצרי חלב

אף פעם - 10

לעיתים רחוקות – צמחוני – לא בשר ועוף, מדי פעם ביצים/ מוצרי חלב - 20

לפעמים – לרוב בלי בשר, ביצירים ומוצרי חלב כמעט כל יום - 30

בד"כ בשר פעם או פעמיים בשבוע - 40

פעם ביום – בשר כל יום - 50

כמעט בכל ארוחה בשר, ביצים ומוצרי חלב - 70

כמה מהאוכל שלך הוא אוכל מעובד, ארוז או מיובא?

מעט מאד, רוב האוכל לא מעובד, לא ארוז ומגודל בישראל - 20

כרבע - 50

כמחצית - 100

כ-3/4 - 150

רוב האוכל מעובד, ארוז ומגיע מרחוק - 200

כמה פעמים בשבוע את/ה אוכלת/מחזיקת לבית?

לעיתים רחוקות - 0

פעם בשבוע - 10

פעמיים שלוש בשבוע - 20

כל יום - 30

עד כמה האוכל האכילה בחוץ מתבסס על מזון מעובד או מיובא?

בעיקר אוכל מקומי לא מעובד, לא ארוז ומגודל בישראל - 0

לעיתים רחוקות במסעדות מסוגים שונים - 20

לעיתים קרובות ארוחות במסעדות יוקרה - 30

לעיתים קרובות במזללות של מזון מהיר דוגמת מקדונלדס- 50

האם את/ה ממחזר/ת?

כלל לא- 80

רק פלסטיק לכלובים ברחוב- 60

פלסטיק לכלובים ובקבוקים לחנות או למרכז מיחזור- 40

פלסטיק לכלובים ובקבוקים לחנות או מרכז מיחזור, ובטריות- 30

פלסטיק, נייר ובטריות- 10

זבל אורגני לקומפוסט, מיחזור פלסטיק, נייר ובטריות- 0

האם את/ה חוסכת חשמל?

כן, הן בהתנהגות והן בצרכנות נבונה ובידוד הבית- 10

כן, בהתנהגות אישית למשל כיבוי אורות בבית, לא מחמם ומקרר את הבית מעבר למידה סבירה- 20

כן, קונים מכשירי חשמל יעילים- 40

לא- 80

האם חוסכים במים?

כן, בהתנהגות היומיומית וגם אביזרי חסכון בבית- 10

כן, בהתנהגות יומיומית- 30

לא- 70

מהו אמצעי התחבורה בו את/ה נוסעת ללימודים/ עבודה/ בילויים?

ברגל או באופניים- 0

בתחבורה ציבורית או הסעות מאורגנות- 30

רכב פרטי או מונית עם עוד אנשים- 50

רכב פרטי או מונית לבד- 100

האם למשפחה יש רכב?

אין רכב ממונע כלשהו- 0

אופנוע- 20

מכונית קטנה- 50

מכונית משפחתית- 80

מכונית גדולה- 120

רכב שטח- 160

בממוצע כמה נוסעים ברכב?

בד"כ לבד- 100

עם נוסעים נוספים- 50

בדרך כלל ברכב מלא- 0

בממוצע כמה שעות טסת בשנה האחרונה?

- אפס שעות- 0
- 5 שעות- 30
- 10 שעות- 60
- 25 שעות- 150
- 50 שעות- 300

באיזה סוג בית את/ה גר/ה?

- בית צמוד קרקע- 100
- בית דו משפחתי או בבניין עד 4 קומות- 50
- דירה בבניין רב קומות- 20

מה גודל הבית שלך?

- 2 חדרים -10
- 3 חדרים -20
- 4 חדרים -30
- 5 חדרים -40
- 6 חדרים -50
- 7 חדרים ויותר -80

האם את/ה נוהג/ת לקנות דברים שאינם נחוצים לך?

- לא- 0
- לעיתים רחוקות בלבד- 20
- לעיתים קרובות- 80
- הארונות שלי מלאים בדברים שאינם בשימוש- 100

סיכום הנקודות

כמה כדורי ארץ היו נחוצים כדי לקיים את החיים האנושיים לו כולם היו חיים באותה רמת חיים כמוך?	
מס' נקודות	כדורי ארץ
80 - 140	
141 - 330	1.5
331 - 550	3-2
551 - 1000	4-3
1000 ומעלה	למעלה מ-4

טביעת הרגל האקולוגית שלך:	
מס' נקודות	דונמים גלובליים
141 - 330	בין 30 ל-40 דונמים
331 - 550	בין 40 ל-50
551 - 1000	בין 50 ל-70
1000 ומעלה	יותר מ-70

הממוצע העולמי הוא 24 דונם לנפש, בעוד שכדור הארץ מעמיד לרשותנו רק 18 דונם לנפש. כלומר, לו כל האנשים בעולם היו חיים כמו הממוצע, היו נדרשים 1.5 כדורי ארץ כדי לקיים את החיים האנושיים.

מחיר שמשלמת החברה הצרכנית - טביעת הרגל האקולוגית שלנו/ ליה אטינגר

טביעת רגל אקולוגית היא ניסיון לכמת ולהגדיר כמדד את שטח האדמה והמים הנדרש על מנת לספק את הצרכים ולקלוט את חומרי הפסולת של אוכלוסייה בעלת אורח חיים נתון.

טביעת רגל אקולוגית

טביעת רגל אקולוגית היא הערכה כמותית של שטח האדמה היצרני מבחינה אקולוגית, אשר נדרש לקיום אדם או קבוצת אנשים (לדוגמה משפחה או עיר). זאת בהתבסס על השימוש הצפוי באנרגיה, מזון, מים, חומרי בנייה ושאר משאבים.

טביעת הרגל האקולוגית היא דרך לקבוע את הצריכה היחסית של אנשים שונים כדי להצביע בפניהם על השימוש שלהם במשאבים, ולפעמים משמשת לעידוד אנשים לשינוי הדרך בהם הם צורכים. ניתן לשלב אותה עם דאגות לגבי פיצוץ אוכלוסין, תוך הצהרה על "מספר כדורי הארץ שהיו נדרשים אם כולם היו חיים בדיוק כמונו".

שינויים בהרגלי הצריכה

אחת הטענות החזקות, אך הפחות נשמעות, הנובעות מהשיטה של טביעת הרגל האקולוגית היא שבניגוד להנחה רווחת, השימוש של בני האדם **במשאבים מתחדשים** הוא זה שמהווה סיכון אמיתי למשבר קיימות, ולא דווקא השימוש במשאבים שאינם-מתחדשים. הטבע יכול לחדש את משאביו בקצב מסוים; אולם באופן עקבי וגדל, בני האדם צורכים חלק ניכר מן המשאבים המתחדשים מהר יותר מהקצב שבו שהטבע מסוגל לחדש אותם. על פי גישה זו, המצב של עומס אקולוגי עודף מסכן, בסופו של דבר, את המערכות האקולוגיות בכך שלא ניתן להן די זמן כדי "להיטען בחזרה". בנוסף, ברור שבני אדם יכולים לחיות ללא משאבים לא-מתכלים כמו מתכות או דלק מחצבי. הם חיו כך בעבר הרחוק, ואולי יחיו כך בעתיד. לעומת זאת, אנו וכל המינים תלויים במאגר המשאבים המתחדשים.

הגישה של טביעת רגל אקולוגית יכולה לעודד הכרות עם המושג של **טעינת משאב** והקצב שבו אנו משתמשים במשאבים כגורמי מפתח לחברות אנושיות בנות-קיימא. גורם הזמן הזה מסייע להבנת הנקודה שאין מדובר רק במה אנו משתמשים, או אפילו כמה משתמשים - אלא באיזה קצב, ולאורך איזו תקופת זמן. תפיסה זו משתלבת בתנועות אחרות הקוראות ל"האטת" הצריכה האנושית ולסיוע לאנשים להתנתק מההאצה הזאת של פעולות וציפיות, שהינה מאפיין מרכזי של חברות מתועשות.

טביעת הרגל האקולוגית היא מדד למידת ה"מעמסה" שאוכלוסיה נתונה מטילה על הסביבה. היא מייצגת את השטח הנדרש על מנת לספק את המשאבים ולקלוט את חומרי הפסולת של האוכלוסיה באורח חיים הנוכחי.

המדענים חישבו את טביעת הרגל האקולוגית של מדינות רבות בעולם ובכללן ישראל. יש מדינות רחבות שטח ומעוטות תושבים, כמו ניו-זילנד, קנדה או פינלנד, אשר טביעת הרגל האקולוגית שלהן קטנה משטחן. אך רוב המדינות מנצלות לקיומן שטחים העולים בהרבה על שטח המדינה. אם מחלקים את טביעת הרגל האקולוגית של מדינה כלשהיא במספר התושבים, מקבלים את טביעת הרגל הממוצעת לנפש ואפשר להשוותה לשטח הזמין לנפש באותה מדינה.

טביעת הרגל של מדינות

המדינה	טביעת רגל (דונם לנפש)	שטח זמין (דונם לנפש)	האם במדינה קיים מספיק שטח להכיל את טביעת הרגל ?
קנדה	72	123	כן, עודף של 51 דונם לנפש
ארה"ב	96	55	לא, מחסור של 41 דונם לנפש
הולנד	56	15	לא, מחסור של 41 דונם לנפש
יפן	42	7	לא, מחסור של 35 דונם לנפש
מצרים	14	5	לא, מחסור של 10 דונם לנפש
ישראל	35	3	לא, מחסור של 32 דונם לנפש
סין	14	6	לא, מחסור של 8 דונם לנפש
הודו	10	5	לא, מחסור של 5 דונם לנפש
ממוצע עולמי	22	19	לא, מחסור של 3 דונם לנפש

טבלה זו גם מאפשרת להשוות בין אורח החיים במדינות שונות. שימו לב שטביעת הרגל האקולוגית של אדם ממוצע בסין, במצרים או בהודו, קטנה בהרבה מזו של האמריקני או הקנדי הממוצע. הטבלה מלמדת גם שאפשר לחיות טוב מבלי שטביעת הרגל תהיה ענקית, כמו ביפן, הולנד וישראל. אבל גם אורח חייו המתון יחסית של ההולנדי הממוצע, אינו מאפשר לו להסתמך על שטח ארצו בלבד לקיומו, כפי שמומחש היטב במפה שלפניכם:

השטח האמיתי של הולנד מסומן בנקודות ואילו הריבוע מייצג את טביעת הרגל האקולוגית של הולנד, על פי אותו קנה מידה.

האובדרפט העולמי

הנתון המשמעותי ביותר בטבלה הוא, שהעולם כולו נמצא במחסור. פירוש הדבר הוא, שאנו חיים לא רק על הריבית של הטבע, אלא גם על הקרן. כבר כיום אנו משתמשים במשאבים המתחדשים של כדור הארץ, בקצב שעולה על התחדשותם. כלומר – אנו משאירים לילדינו קרן שפע קטנה יותר – ובהתאמה, החלק המתחדש בה – קטן יותר – וזה, כאשר ידוע לנו בבירור, שהם יאלצו ליות בעולם צפוף הרבה יותר ועל כן יהיו זקוקים להרבה יותר משאבים מאשר אנו. נתון משמעותי נוסף הוא, שהמחסור אינו מתבטא בצורה אחידה בכל המדינות. בארצות הברית למשל,

טביעת הרגל האקולוגית היא עצומה, אך כך גם השטח הזמין לנפש. לכן, למרות שהם נמצאים במחסור של 41 דונם לנפש, טביעת הרגל היא פחות מפי שניים מהשטח הזמין. לעומת זאת בישראל, בה המחסור לנפש קטן יותר, טביעת הרגל גדולה פי עשרה משטחה של המדינה.

הטבלה מלמדת גם שריבוי אוכלוסין בכדור הארץ הוא בעיה חריפה, אך אורח החיים המערבי הוא בעיה בוערת עוד יותר. האמריקני הממוצע מזיק לסביבה פי תשעה מאשר ההודי הממוצע. לכן, אף על פי שחיים בעולם הרבה יותר הודים, תרומתם של האמריקנים להרס התשתית האקולוגית של כדור הארץ, גדולה יותר. מעבר לכך, אפשר ללמוד מהטבלה, שרבות ממדינות העולם המערבי, חיות על חשבון השירותים האקולוגיים של העולם השלישי, או על חשבון הדורות הבאים.

יש קשר הדוק בין צריכה להידרדרות הסביבה. אין זה מקרה, שבדיוק באותו זמן, יחד עם הזינוק האדיר בייצור העולמי ובצריכה, החלו להתגבר גם הבעיות הסביבתיות, התחממות כדור הארץ, החור באוזון והכחדה מואצת של בתי גידול ושל מינים נדירים. הפריחה הכלכלית של העולם ב-50 השנים האחרונות היא חסרת תקדים, אך כך גם ההידרדרות הסביבתית.

בכל העולם מפתחים אזורים רבים מבלי לכלול בחישובי העלות את אובדן השירותים האקולוגיים ששטחים אלו נתנו כשעדיין היו טבעיים. בעידן הגלובליזציה ניתן לנייד שירותים אקולוגיים מרחוק, החל מיבוא מים ומזון ועד ליצוא פסולת ולא להרגיש בנזק המייד. אך מה קורה כשממשיכים לנהוג כך גם כשהעתודות האקולוגיות של העולם הולכות ונגמרות?

אנו חיים כיום בעולם ששונה ללא היכר על ידי בני האדם. שאיבת המים העולמית ממקווי מים וממי תהום, עולה בהרבה על קצב התמלאותם מחדש. (שאיבת היתר העולמית של המים נאמדת ב-160 מיליארד מ"ק לשנה). כבר כיום מיליארד ו-400 מיליון בני אדם סובלים ממחסור במים. אזורי דייג רבים הפכו לבלתי פוריים, כי ניצלנו אותם מעבר ליכולת ההתרבות הטבעית של הדגים. ריכוז הפחמן הדו-חמצני עלה ב-30% מאז תחילת המהפכה התעשייתית וכרבע ממיני הציפורים נמצאים בסכנת הכחדה.

כדברי פיטר ויטוסק, אנו הדור הראשון שיש בידינו את הכלים לחקור ולהבין את השינויים שפעילויות האדם גורמות למערכות כדור הארץ. ואנו הדור האחרון שבידינו עדיין ההזדמנות להשפיע על המהלכים של רבים משינויים אלו. רבים מהשינויים, כמו הכחדת מינים, הם בלתי הפיכים.

כל אחד מאיתנו חייב לשאול את עצמו, כיצד הוא יכול לאמץ שינויים באורח חייו ובעבודתו, בהקטנת הצריכה האישית שלו ובהסתפקות בפחות ילדים, על מנת שנוכל לבנות כאן חברה שטוב לחיות בה, לנו ולדורות הבאים.

טביעת רגל אקולוגית - מקוצר

כשדורכים על חול נשארת טביעת כף רגלינו ליום או שניים, בבטון רך זה כבר יותר זמן (אם לא נתקענו שם). ועל פני כדור הארץ?

כל אחד מאתנו הוא צרכן. כדי לחיות אנו צורכים: אוכל, בגדים, מוצרי חשמל, פלסטיק, זכוכית, דלק ונייר וידינו נטויות. הדבר לא רע בפני עצמו כל עוד אנו צורכים בהתאם למה שיש לפלנטה שלנו להציע. האם זה המצב? האם חשבתם פעם מאיפה הדברים באים? לאן הם הולכים? ומה יקרה כשהם יגמרו? טביעת הרגל האקולוגית הינה אומדן לכמה טבע אנחנו צורכים. אומדן זה ניתן ביחידות שטח (לרוב ב- הקטר = 10 דונמים) ומראה בכמה אדמה יצרנית אנו משתמשים:

1. לגידולים (חיטה, אורז, תירס..)
2. למרעה וגידול בעלי חיים.
3. ליערות (ייצור נייר ומוצרי עץ)
4. לדייג (שטח מים)
5. לבנייה(בתים, מפעלים, כבישים) ו
6. שטח עצים לספיגת ה CO2- שנוצר בשרפת דלקים.

אז כמה זה יוצא?

אמריקאי ממוצע צורך כ-120 דונמים (30 מגרשי כדורגל). איטלקי בערך חצי. אם כל אוכלוסיית העולם הייתה חייה ברמת החיים האמריקאית היינו צריכים לחפש לפחות 4 כדורי ארץ נוספים. לאן זה מוביל? אם נמשיך לעלות את רמת החיים ילכו וידלדלו משאבי הטבע עד ש... ובכן הנבואה בזמננו ניתנה לשוטים לכן אפסיק כאן.

מה עושים?

ביכולתנו לשנות! טיפה קטנה ככל שנהיה אנו משנים הן את עצמנו והן את סביבתנו הקרובה(בעיקר האנושית). בעזרת פיתוח מודעות סביבתית: הקטנת צריכה, שימוש חוזר ומיחזור, ככל שניתן. כך נחסוך כסף, זמן(לבקר חברים אולי?) ו נוכל להשאיר משהו מעולמנו הכחול-ירוק (עדיין, מהחלל) לנו ולדורות הבאים.